

IN CAIIPLINII
SECUNDI NATURALIS HISTORIAE

argutissimi Scriptoris I. & II. Cap: Libri XXX. Com-
mentarius, Naturalis quidem Magiæ compendiarium
rationem, plenam mysterijs, profundissimamq; re-
rum secretissimarum Contemplationem, Na-
turam, Potentiam, Qualitatem, Substan-
tiam & Virtutem, totiusq; Naturæ
cognitionem complectens.

CVI PRAETEREA ADIECTA EST DE
Fascinationibus Disputatio elegans & erudita, ad cognos-
cendosq; Naturæ secretiores effectus,
mire utilis & necessaria.

Item de Incantatione, & Adiuratione, Colligq; suspensio-
ne Epistola incerti Authoris, vnà cum

IOANNIS TRITEMII ABBATIS SPAN-
cheymensis viri doctissimi, occultiorisq; Philosophiæ
atque Magicarum artium Indagatoris solertissi-
mi, in Libros suos Steganographiæ, Epistola
apologetica &c.

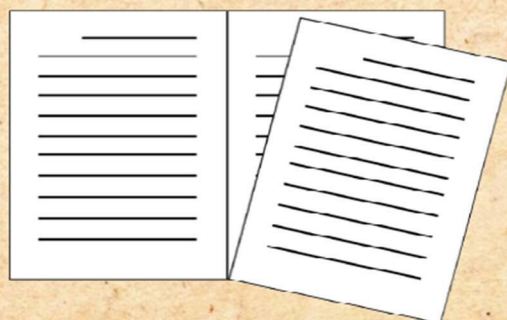
QVIBVS Difficultates Plinianæ, præsertim Magicæ
omnes explicantur & tolluntur, ab quibusdam Autho-
ribus ac monumentis vetustissimis, singulari
diligentiâ excerpta.

In Plinianæ lectionis Studiosorum gra-
tiam, nunc primum conscripta &
edita, cura & diligentia

D. G. H. R. M. & M:

M. D. XLVIII.

8 9
5 6

W woluminie kolejno współprawne sygnatury:

**Odręczny
spis tytułów**

SD 4122 II

SD 4123 II

SD 4124 II

SD 4125 II

SD 4126 II

SD 4127 II

Inc. 331

SD 4129 II

SD 4130 II

SD 4131 II

SD 4132 II

SD 4133 II

SD 4134 II

SD 4135 II

SD 4136 II

SD 4137 II

SD 4138 II

SD 4139 II

SD 4140 II

SD 4141 II

SD 4142 II

SD 4143 II

SD 4144 II

SD 4145 II

SD 4146 II

SD 4147 II

SD 4148 II

SD 4149 II

SD 4150 II

SD 4151 II

SD 4152 II

SD 4153 II

SD 4154 II

SD 4155 II

SD 4156 II

SD 4157 II

SD 4158 II

SD 4159 II

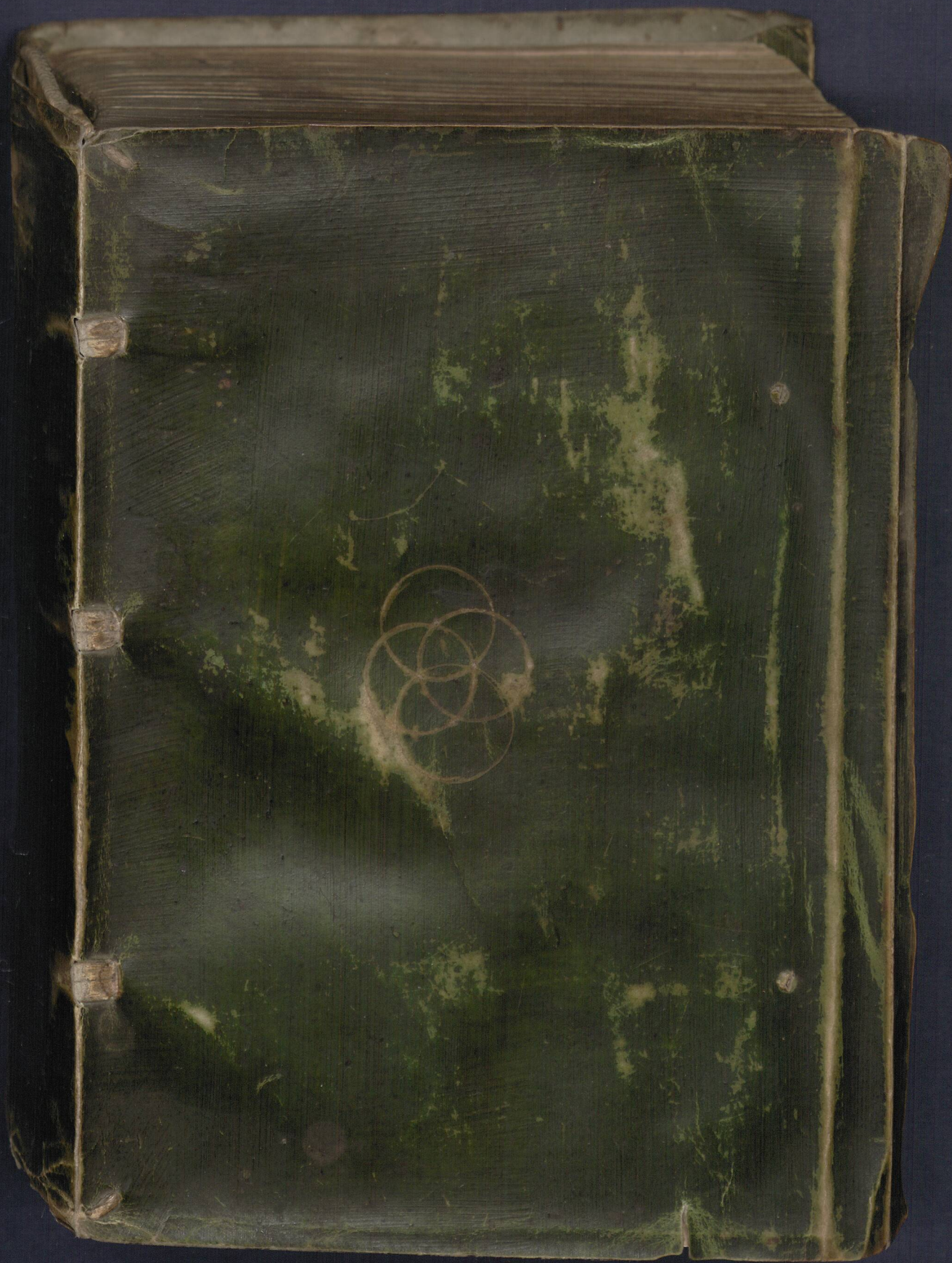
SD 4160 II

SD 4161 II

SD 4162 II

Inc. 331 b

Rkp. XVI wiek

In hoc libro contenta

- 1 Caxemes p. inera mediana, a de peste, Gab. f. yale p. 17. G.
- 2 Poptaria epigon medica, emde, Antierpie ad 62. L
- 3 Podagra liden elegiac p. Ed. Hesp. Plogitio, 31. C.
- 4 Febrio dialogis Hottentis, 14 brendin Luthon. A.
- 5 In C. Plinij l. 30 cap. 122. Magia Apologia Tuteny. G.
- 6 Masheoli test de artificiali memoria. A.
- 7 Ars memoriae Ge. Sibitij a pöniala alior. A.
- 8 Vithenta Exorata p. linn Cornarind. ad 45. Encl.
- 9 Nita ac Brachila p. Vity. Exor. aspenanda p. iul. Aug. 8.
- 10 Ad illibet calumnias Fudij, rufio Egenolphi. B.
- 11 Disputa de testam na a mial seminis na D. Roth a.
- 12 Disp. Wensley Baion q. D. Roth. Aet.
- 13 Disp. Hominij Sheomey de morte Gori.
- 14 Disputa D. Amcebathij de pignemoria. D.
- 15 Disputationes duae D. Rothae p. Dolorandis aliq.
- 16 Disp. D. Amcebathij, de 180 Comitah.
- 17 Disp. Casp. Naey de Phebomina. ad 48.
- 18 Disp. D. Fendij, p. Rerpadhero doctorendo.
- 19 Disp. D. Menicoy de catharus, rudente Pehio. ad 49. C.
- 20 Disputa D. Roth cum Porstorfis de Thelamgha alij.
- 21 Allocatio a purgatio Sumat D. Naey, ad 51. C.
- 22 Disp. de plegione, 1 Hamuilletz & Flacq.
- 23 De lotione a balneis D. Amcebathij & Masheolis. E.

24. Disputa. R. Jacobi Tiliichij & Sincero & Nathero.
25. Diss. P. Rell, & Bodrio, Nachholdo.
26. Diss. de causis febrind in græc, V. Clavinij.
27. Diss. P. Svin: Scheitij de Arthi T. Bi. nativa.
28. De sang & pituita V. Peembach & 3 Doctores
29. V. Peembach & doct. V. Quast medica (D)
31. De calore & spiritus nativis diss. Meinerij & Steinnich. C.
32. De nino & eius generis V. Hoffmann & Scheitij
33. De lute diss. Hufsen & M. Baroth. 34. Esstasis Strack.
35. Elementa Hipp. & Gal. V. Peembach & M. Baroth.
36. Reta moderat. ratio V. Meinerij. C.
37. Cæ & principia certitudinis V. Tiliij Regionioh. C.
38. Dinstinctio spiritus nativis diss. Lamm, Faysen.
39. Ougo & ea ratio & Bernhardi Eincedling.
40. Cuius & Scholentij V. Herring Steinnich 41. V. Kontmannij.
42. Von ungeliefen. 43. Vom Meinen ^{bro. off} melf.
44. Facchia & mores mense carum 45. Caphys V. Pistorij. E.

IN CAI PLINII

SECUNDI NATURALIS HISTORIAE

argutissimi Scriptoris I. & II. Cap: Libri XXX. Com-
mentarius, Naturalis quidem Magiæ compendiarium
rationem, plenam mysterijs, profundissimamq; re-
rum secretissimarum Contemplationem, Na-
turam, Potentiam, Qualitatem, Substan-
tiam & Virtutem, totiusq; Naturæ
cognitionem complectens.

CVI PRÆTEREA ADIECTA EST DE

Fascinationibus Disputatio elegans & erudita, ad cognos-
cendosq; Naturæ secretiores effectus,
mire utilis & necessaria.

Item de Incantatione, & Adiuratione, Colliq; suspensio-
ne Epistola incerti Authoris, vnà cum

IOANNIS TRITEMII ABBATIS SPAN

cheymensis viri doctissimi, occultiorisq; Philosophiæ
atque Magicarum artium Indagatoris solertissi-
mi, in Libros suos Steganographiæ, Epistola
apologetica &c.

QVIBVS Difficultates Plinianæ, præsertim Magicæ

omnes explicantur & tolluntur, ab quibusdam Autho-
ribus ac monumentis vetustissimis, singulari
diligentia excerpta.

In Plinianæ lectionis Studiosorum gra-

tiam, nunc primum conscripta &
edita, cura & diligentia

D. G. H. R. M. & M.

M. D. XLVIII.

8 9

5

6

SD 4127¹¹

VDL
P.3564

H. 445/531 (W)

IN C: PLINII SECVNDI NATVRALIS

Historiæ argutissimi Scriptoris I. & II. Cap: Lib: xxx,

Commentarius, Magicæ naturalis breuissimum iuxta

ac eruditum compendium

complectens.

Volent in laudationib9 suis Rhetores, & in iudiciis
is Oratores, id de quo agitur, ad contentionem
honoris plerunq; reuocare, comparationeq; re-
rum inter se vtentes, vtrobi voluptatis, bonitatis
gestorum, virtutisq;, & gloriæ maior fructus & spes sit ratis
ocinari, ac felicissime id tunc se egisse credunt, cum audien-
tium fastidio consulentes, præteritis singulis eorum quæ in-
tegra numeratione, vna aut altera sermonis clausura multa
collegerint, cogitandaq; audientibus reliquerint, quam a
principio dici posse sperabant. Sic nos in hoc Magicæ com-
pendio acturi sumus, quam & semper existimauius præ-
claram esse Philosophiæ naturalis partem, vt ex sequentib9
clarum euadet & notum, scilicet Magiam esse Philosophiæ
naturalis absolutam consumationem atque perfectissimam
summamq; scientiam, ob id constituimus hic, de ea, eiusq;
generibus paulo accuratius agere.

Reconditoris literaturę scientissimi, alteram Magiæ par-
tem, infamem ac immundorum spirituum commercij inaus-
picatam: Alteram non fere aliud esse, præter Philosophiæ
naturalis actiuam portionem, monumentis prodiderunt.

Priorem non magnopere Magiam, sed Goëtiam eruditio-
res vocant Græci, Hanc incantationibus & carminibus ne-
fariæ curiositatis arte concinnatam afformatamq;, quam &
aliq; Theurgiam nuncupant, differentia tamen quadam, ut
illicitis artibus deditos, cuiusmodi excogitasse dicitur Za-
bulus: alteros intelligi damnabiles velint, quos & maleficos
appellitant, Horum enim Goëtiam esse dicunt, de qua com-

A ij

ponere

pōnerentur libri, quos improbata lectionis Vlpianus Iuris-
consult⁹ vocat, protinusq; absumendos statuit. Alteros ue-
rō laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quamuis vtriq;
ritibus sint Dæmonum fallacibus obstricti, & Angelorum
nominibus, nam & Porphyrius quandam purgationem ani-
mæ per Theurgiam, cunctanter tamen & pudenda quodam
modo disputatione promittit, reditum uero ad Deum arte
hac præstari cuiq; inficiatur omnino. Quibusdam uero con-
secrationibus Theurgicis, quas Teletas vocant, idoneam fie-
ri, atque aptam ad Spirituum susceptionem & Angelorum
ad videndos eos, arbitratur homo ille occæcatus & impius:
quæ uero proprie Magia dicitur, perfecta creditur, & sum-
ma scienciæ potestas: Quando Magus lingua Persarū non
fere alius dicatur, q̃ Interpretes Diuinorum & cultor. Goë-
tiam, de qua paulo superius diximus, omnes auersant: Ma-
giam uero, de qua hic agimus, sapientissimus quisq;, festo
plausu excipit, & veneratur, & colit, vtrq; altior sit sanctior-
que Philosophia, ex qua præsignis defluat literarum clari-
tas, Pithagoram enim, Empedoclem, Democritum, Plato-
nem quoq; eam solícite conquestuissē, nauigatione suscepta
& quidem periculosa, constans est opinio. Huius ueluti pa-
rentes celebrant Zamolxidem, quem postea sit imitatus Ab-
baris Hyperboreus Zoroastrem, non quem vulgaris reci-
pit opinio, sed Oromasij filium: Plato certe in Alcibiade a-
pertius testatur, non aliud sibi uideri Magiam Zoroastris,
q̃ Diuinorum scientiam atq; cultum, qua imbuantur Per-
sarum filij, ut ad mundanæ Reipublicæ imaginem, suam &
ipsi Rempublicam condiscant administrare. Propterea M.
Tullius in Diuinationib⁹ neminem apud Persas scribit po-
tiri maiestate Regia, qui Magicam nō imbiberit scientiam:
Hæc enim naturalium consensum, quam vocamus compas-
sionem siue Sympathiam docet, sicuti paulo amplius age-
mus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine Magnus,
comprobat. Porro hanc Magiæ distinctionem ab Hiero-
nymo

nymo significatā, conſpicere licet, vbi ad Paulinum ſcribens ait Appollonium Tyaneum fuiſſe Magum, ſicuti vulgus, ſiue Philoſophum, vt aſtruebant Pythagorici. Denique ad adorandum Chriſtum Saluatorem noſtrum Magos veniſſe teſtatur Euangelica veritas, quos Interpres Chaldeorum Philoſophos ſcite quidem uocat. Præterea de Goëtia in libro de myſterijs ſuſpicari licet Iamblichum intellexiſſe, ubi ait: Quæ faſcinati imaginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & eſſentiæ veritatem, eiſmodi namque ſinis Magicæ artiſ eſt, non facere ſimpliciter, ſed uſque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum nec mox appareat veſtigium. Porro ut de Goëtia fuſius diſſeramus, Hanc ab incantationibus Epoden uocant, quaſi dixeris excantationem, quia quæ ſolet pueros excantare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goëtiam coniungit: apud Græcos id eſſe diſcerniculi, quod Magiam boni ad bonum Dæmonis euocationem aliquod eſſe dicant: cuiuſmodi fuerint vaticinia Appollonijs Tyanei, Goëtiam uero mortuos euocare, excitareque. Appellant & aliam Pharmaciā, ubi poſcula dantur ad amorem. Expendendum præterea Theurgiam & Goëtiam & Magiam ab Auguſtino reiectā, quæ parum diſferre videntur, ſi Ciceroni credamus, qui in Diuinationibus ſcribit in Perſis augurari Magos, diuinareque ac congregari in Fano commentandi atque inter ſe colloquendi cauſa, Et quod multo grauius eſt, Sympathiā, in libro de Sacrificio & Magia Proclus, dum hanc rerum naturalium agnationem, hoc eſt Sympathiā, latiſſime monſtraret etiam numinum aduocatione, vti ſolitos Magos, per huiuſcemodi conſenſum rerū tradit: Ex quo liquet Magicæ alterę partiſ artiſ infamia, quod numiniſ appellatione prætentā, ad Dæmonum vaſtamenta reclinatā, impeditiſſimis & ipſa erroribus obruta, minus perſpicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memorię mandauit Marſiliuſ Ficinuſ Platonice doctrine conſultiſſimuſ: Sed quia huc diuertimus, myſteria Magorū vberius pertractemus. A iij Hic

Hic primo ingenuos lectores oramus, boni consulant, siquæ minus curiosè retulerimus de Magorum ceremoniis, nihil enim constitumus agere de Magiæ nefariæ doctrinæ, nisi ad impiorum hominum vecordes sententias pessundandas, illos enim esse plectendos, & vrbe, ac patria expellendos exurendosq; censemus. Agemus igitur primum de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientiæ diximus: deinde de Dæmonum natura, & Magicæ generibus. Expendendum autem primo, quinam dicantur Platonis Anuli, & Homeri Cethena quænam sit. Sunt proculdubio Anuli apud Platonem, & Cathena Homerica, nihil aliud prorsus, q̃ ordo & series rerum Diuinæ deseruiens prouidentia: series inquam numinum, partim quidem inuisibilem, partim etiam visibilem, & occulta certe lumina intellectus sunt angelici rationalesq; manifesta uero sunt lumina cœlestia. Est autem inter hæc mutuus & quidem mirabilis nexus, quem iure dixerimus Cathenam, sed intellectualis dicitur, aurea & prouidentie: hic autem naturalis & argentea & fatalis, prouidentia prorsum obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari possit (vt nonnulli volunt) a Fato, quod a Platoniciis uidetur animaduersum, nec Magicæ grauitati displicet: hoc enim Hebreorum sanctit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatusq; esse in anima nostra (vt placitum video plerisque Philosophorum) cognitiuas potestates tres, Mentem, Cogitationem, & Opinionem: rursum dum se anima æmulam facit naturæ, tria ab ea esse excogitata, Scientiam, Artem, & Experienciã, quæ sint tribus viribus analogæ, Menti, Scientia: Potentiæ Cogitatriçi, Ars: Opinioni, Experiencia. Nam sicuti citra rationem sese promit Opinio: ita & Experiencia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequuntur primū Magiam esse quandam, quæ fit (vt docuimus) portio actiua scientiæ naturalis, eamque nihil aliud docere, q̃ naturalium virtutum adminiculo ex
mutua

mutua rerum naturalium & oportuna applicatione, operas
facere omnem admirationem, intellectum, captumue huma
num excedentia: Est enim in rebus naturalibus compassio,
vt sic dicam, quam uocamus Sympathiam, ad vires occultas
manifestorum. Rerum enim periti, per mutuam harum res
rum agnitionem, siue, ut sic dixero, compassionem, omnia
in vnum conducebant: per Repugnantiam uero, contrariis
etatemue, expellebant: sicuti si Sulphure aliquid, aut Aspas
latho purificassent, aqua marina, quæ habet vim expurgan
di, expellebant: Sulphure propter odoris acumen, aqua ma
rina propter igneam quam habet portionem. Perpenden
dum præterea, naturale per artem attrahi: Diuinum, per
naturam. Quod animaduertentes Aegyptij, Magiam na
turam uocitarunt, hoc est ipsam Magiam in aliciendo at
trahendoq; sibi similia per similia, & conuenientia per con
uenientia: attractus enim huiusmodi per rerum mutuam
conuenientiam ad se inuicem cum inferioribus ad superio
ra, Græcorum peritissimi Sympathiam, ut diximus, appella
runt, sicut cum terra, aqua, frigiditate, cum aëre, humore,
aër cum igne, calore ignis conuenit. Sic de principijs rerū,
id est, elementis: Cum cœlo materia non miscetur, ignis cū
aqua, nisi per aërem: nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic
nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intelle
ctus spiritui, nisi per animam. Hæc rerum naturalium cum
superioribus combinatio est. Sic videmus cum natura hu
manum corpus figurare constituerit, hæc ipso præparamens
to spiritum statim ab vniuerso deducit. Spiritus hic, fomes
est, secundum Philosophos quosdam, ad animam corpori
copulandam: anima fomes est in spiritu. Sic videmus cum
quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœ
lestia quædam dona, inferiora suscipere posse. Rursus nunc
in spiritualibus conuenit, Planta cum Bruto, vegetatione:
Brutum cum Homine, sensu: Homo cum Dæmone, intel
lectu: hic Intentioni: Intentio Imaginationi: illa sensato:
sensatum

sensatum sensibus : sensus rebus. Est enim hæc mutua col-
ligantia & continuïtas, vt omnis virtus superior, per singula
inferiora, longa & continua serie, radios suos dispertiendo,
usque ad vltima perueniat. Sic enim inferiora ad superio-
ra mutuo cōnexa sunt, vt ab eorum capite & principio, pri-
ma causa tanquam funiculus quispiam tensus, vsque ad infu-
ma procedat : cuius si vnum extremorum tangatur, reliquū
subito tremat : tactusq; huius ad usque alterum resonet, &
moueat reliquum. Tradunt enim Magi, per inferiora su-
perioribus conformia posse oportunis cœli influxibus, cœle-
stia dona trahi. Ea est mundi concordia, ut etiam superce-
lestia, cœlestibus : & supernaturalia, ut ipsi ferunt, naturali-
bus trahi possunt atq; conspirare : quia vna virtus opifex &
specierum participatio, per omnia diffunditur : quæ virtus,
sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magis
assumit manifesta occulta, ut attrahat per radios stellarum,
per tonos, per res naturales congruas cœlestibus, quibus a-
genus hic, & mensuræ corporeæ, atq; (prope dixerim) di-
uinæ. Sic legimus antiquos, certis rebus naturalibus Diui-
num aliquid, & ut ita dicam, mirandum suscipere & agere
solitos, ac Dæmonas & Manes euocare. Redolet enim cœ-
lestem quodam modo maiestatem homo, vnde sese propa-
gatam rationalis naturæ, plurimis ostentat indicijis : futuro-
rum enim præcentrationem exequi quorundam potest, eamq;
superioribus conformem reddere, modo sit, ut decet : vt eti-
am quæ superiora sunt, inferioribus corresponsdeant. Ex
his eruditiores cōiectant, Arabum Astrologi humanæ spe-
ciei proprietatem esse Solarem, ob gloriæ & veritatis studi-
um, tum etiam ob staturam erectam pulchramq;, quin ex
humorum subtilitate & spiritus claritate, & præstanti ima-
ginationis perspicuitate, addunt & Mercurialem vim ob
strenuum ingenij versatilis motum, & multa id genus, quæ
suo dicentur loco. Porro cum homo sit miraculum, magnū
animal, venerandum, vt Platonici ferunt. Legimus enim
apud

apud Galenum, Hippocratem, & Platonicos, multos humanos animos, tanta naturæ maiestate pollere, adeoque supra materiam omnem sese potenter extollere, ut sibiipsis, & suo vigori, semoto corpore restitui, potestate intima, mundi membra quælibet valeant agitare, impellere, & utcunque libuerit uersare, ac latius cuiuscunque corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mancipata anima mundi, parui, hoc est hominis. Quatuor humores versat anima ad libitum, quod patebit, si vitales actus attentius pensiculatusque considerauerimus, necnon Fantasiæ affectus: ubi uero ab hisce vinculis exoluta euolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorem maioris animalis, id est, quatuor elementa maioris mundi permouet, ut suo soloque affectu (ut quidam astruunt) citat ventos Deo duce, ac cælo nubes inducit sereno, easque cogit in pluuias: posse autem hoc fieri, factumque fuisse Theologi Mauri & Arabes testantur: Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum Princeps Auicebron, & Arabum item Princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chalædeorum peritissimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius, aut fingi aut pensiculari potest, quandoque fieri posse, ut radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam surrigi possit in sublime, ad id maxime conferente, insita radijs lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. tanta certe nobis est cum cælo affinitas: contingere uero id potissimum ferunt, quando tota in Deum Patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplissima perfusa rapitur, atque similiter luminosæ claritatis radios transmitti in corpus. Hæc enim est anima, quæ sola mente viuens, ut Angelus euadit, ac toto (ut sic dixerim) pectore Deum quodam modo concipit, de qua Magorum princeps cecinit: *Hominum, ait, anima Deum quodam modo contrahit in seipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur. Si ergo homo se conformem reddat cœlestibus, cœlestis erit: si caducis, caducus: si spiritui,*

B spiritus

spiritus, ut Mercurius ille maximus Philosophus, iure dixisse uidetur : Generatio, inquit, hominum, ad Diuinorum est operum cognitionem, testimoniumque naturæ : Ad imperandum omnibus, quæ cœlo teguntur : ad cœlestium discursum suscipiendum : ad potestatem Dei, & naturæ progressus : prouidubio si hominis dignitatem exactius perpenderit, cœlum ipsum quodammodo esse assertabis. Ecce minori hominis parti fere inest, quod cœlo est, hoc est, oculus hominis, qui sphaericæ figuræ, instar cœli est : qui lucidus, ac (prope dixerim) diaphanus septem tuniculis, septem Planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, quatuor humoribus præditus, & id genus multa : his enim collatis, homo verè ac cōcinniter dictus Mycrocosmus : Sed quorsum hæc ? vt certe significemus Magiam eam, quam præclaram dixerō partem Philosophiæ naturalis, hæc omnia pertractare, hoc est, mutuum rerū naturalium nexum. Et ut paulo maiora canamus, vt hæc multo compertiora, exploratioraque nobis fiant, subnectamus Plinianum contextum.

Quando quidem sola artiū tres alias imperiosissimas &c.

Patetur enim Plinius Magicam artem, tres imperiosissimas artes in se redigere, quas subticuit, & quænam hæc essent haudquaquam protulit, sed earum solum numerum : quare veluti Plinianæ lectionis interpretes, iure eas subnectam.

Quas enim Plinius imperiosissimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profecto plurimè compos est potestatis, & reconditiōis mysterijs scatens : profundissimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, virtutem delitescentem, totiusq; naturæ cognitionem amplexatur, & docet, & quomodo res inter se dissidere videantur, & uti suffragentur sibi, hinc effectus suos agens, vniendo virtutes rerum per applicationes earum adinuicem. Item inferiora, superiorum dotibus, virtutibusue copulans, insigniens, adornans, illustrans. Hæc enim doctrina, hoc est, Magia, tres sibi asciuit adiutrices assecutasq;

seclāsq; artes, quas imperiosissimas uocat hic Plīn: hoc est,
Phisicā, Metaphisicā, & Astrologiam. Magia igitur
consummatio est totius Philosophiæ naturalis, modo cum
omnis Philosophia speculatiua diuidi soleat in Phisicā, Me-
taphisicā, & Astrologiam. Sic Magia, quæ est actiue por-
tio naturalis scientiæ, eas continet, & in se & has redegit im-
periosissimas artes. Phisica enim docet naturam eorū quæ
sunt in mundo, aliorumq; causas, loca, effectus, tempora, mo-
dos, integritates, partes, sollicitè & tractat & attente rimatur
quot sunt rerū species: q̄ elementa uocent, & ut ait Poëta:

- Quid calor efficiat: quid terra: quid humus & aër:
- Quid generent: vnde magni primordia cœli:
- Vnde maris fluxus, varijsue coloribus Iris:
- Reddere quid faciat clamosa tonitrua, & orbes:
- Quæ secreta faces noctu, quæ causa Cometas
- Proferat: & tumidas quæ cæca potentia terras
- Concuciat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,
- Totāq; naturæ vis ingeniosa latentis.

Magia item Metaphisicā amplexat, quæ nos docet plani
& in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, & ri-
mari, item progressus cœlestium suspicere, & ut ait Poëta:

- Ardua quo celerī rapiantur sydera motu:
- Quid caligantem modo cogat hebescere Lunam:
- Quo circa certis dimensum partibus Orbem,
- Per duodena regat mundi Sol aureus astra.

Quæ omnia per Metaphisicā dignoscuntur: Hinc tem-
pestates dubio prædiscere cœlo: Possumus hinc messisque
diem, tempusq; ferendi. Ferunt item Magi, Magiam am-
plexi Astrologiam, quæ docet: quid mens: quid Dæmon:
quid anima: quid religio: quæ sacra: ritus: phana: fides: obser-
uationes: quid deniq; virtus verborum, & quæ miracula, &
vt ait Apuleius: Docet nos colligere leges: ius religionum
fas sacrorū. Hæ pfecto sunt tres artes, quas impiosissimas
uocat Plī: & quas Magia (de naturali loquor) in se redegit.

Magia igitur naturalis nihil est aliud q̃ Physica & Astrologia : quibus collatis, colligi potest , neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis : Comprehendentes em̃ Physicam, Metaphysicam, Magi subintelligunt Astrologiã. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ consueulant fere omnes proprietates cuiuscunq̃ Entis. Porro nisi quis fuerit compos Metaphysices , Magiam intelligere non poterit : quia aspectus & figuras stellarum facile non capiet, nec vnde proprietas occulta & virtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum adminiculo fulciat̃. Cætero haud obfuerit annotasse , quod fuerit Lectori voluptificum, & legisse vsui : Quasdam enim ferunt rerum naturę peritissimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, vt calefacere, siccare, humectare, & id genus, & vocari eas Qualitates primas. Porro quædam insunt dotes rebus naturalibus vltra qualitates primas , vt virtus maturans, resoluens, indurans, expellens, retinens. Insunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius Elementi, vt fugere venenum : attrahere ferrum, ut Magnes : fugare Dæmones, ut Adamas. Secundum quosdam, quæ virtus non elementalís est, abditum tamen & delitescentem habet effectum : nam hæ virtutes , quia multum sunt (si latinitas uti hoc verbo permittat) formales, ideo cū exigua materia plurimum possunt. Elementalís autem virtus, quia materialís, vt multum agat, multam poscit materiã Vocantur autem virtutes hæ , proprietates occultæ , quia causæ earum abditæ ac delitescentes sunt. Hinc experientia indagine sollicitiore quidẽ , maxima Philosophorũ pars, earum virtutes rerum adepta est : Hac enim occultiore vi Struthiocamelus ferrum sine delectu concoquit, idque in alimenti substantiam conuertitur. Sic Echineis pisciculus naues arctat : sic solo visu Basiliscus occidit, & id genus multa quæ, parcens verborũ ambagibus, omitto. Porro animaduertendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora esse

esse Ideæ virtute insignita, ac ab Ideis superioribus illustrata. Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas mentesq; , vnam, simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream, æternam, atq; eandem omnium esse naturam. Ponunt enim Ideas in ipso quidem bono, & per causæ modum esse, relatiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mundi per formas, formis absolutiuis: formas inquam inuicem differentes ponunt in anima, in mentibus, in natura, tanquam semina quædam infima formarum ab Ideis infusa. Accedit ad hoc, q̃ sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales, quot Ideæ (ut volunt nonnulli Philosophorum) in mente Diuina, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis ultra stellas etiam figuras, impressitq; ijs omnibus proprietates miras. Ab his itaq; stellis, figuris, proprietatibusq; , omnes inferiorum virtutes & proprietates, cum occultæ, tam manifestæ, & naturales, dependent. Ita vt quælibet species habeat propriam figuram cœlestem sibi congruam, vnde possit effluere proprietas & energia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes animæ mundi seminales, propriam ab Ideæ suscipiens dotem. Sunt Ideæ profecto (ut Platonici placitum video) causæ non solum existendi alicuius speciei, sed etiam cuiusq; virtutis, quæ talis inest speciei, colliguntq; situm & figuram cœlestium, causam esse rerum, & earū virtutum causas. Indiuiduorum præterea plurimis singulares inesse dotes astruunt: dotes, inquam, tam mirabiles in speciebus, q̃ cæteris in rebus, ob cœlestium figuram. Omne enim indiuiduum, ubi incipit esse sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contrahit in se miram operandi & patiendi vim (sed non necessitatem) etiam præter eam quam habet à sua specie, tum per influxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corporis nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus & pleriq; Pythagoricorū, cœlestiū vires, inferiorumq; naturas Dñs plenas dictitarunt:

B iij Deos

Deos autem dixerunt, virtutes diuinas diffusas rebus, quare etiam animas vocitabant, & ab ijs virtutes dependere, memoria mandarunt: Quod solius animæ sit, ab vna materia extendi in res, circa quas ipsa operatur: sicut homo extendens ad intelligibilia intellectum imaginabilia. Hoc est enim quod asserunt vnus Entis animam egredi, & ingredi in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedire, impedire is quam operationes suas: ut Adamas est impedimento Magnetis lapidi, ne ferrum attrahat. Quum vero anima ipsa, ut ipsi asserunt, primum sit mobile, sponte, inquam, & per se mobile. Corpus vero seu materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longe degenerans: ideo ferunt corpus esse excellentius quidam medio, scilicet quasi si non medio corporis, sed quasi anima, & quasi non anima, sed quasi iam corpus, quo anima connectatur, & item cui iungatur. Medium rerum esse aiunt spiritum mundi, quem plerique Philosophorum Quintam essentiam vocant: quintam, quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum, præter ea substantans: talem enim spiritum necessario requiri, tanquam medium ferunt, quo animæ coelestes adsint corpori crassiori, & tunc largiantur dotes luculentas rebus naturalibus. Hic quidem spiritus talis est ferme, ut ipsi dicunt, qualis in corpore humano nostrer ipse spiritus. Sicut enim (ut volunt Magi) animæ nostræ vires adhibentur per spiritum nostrum membris: sic virtus animæ mundi per Quintam essentiam dilatatur per omnia. Nullum enim esse comperiri potest, quod careat aliqua virtute: plus tamen virtutis ijs infunditur, quæ plurimum habeant spiritus, ac illius plurimum hauserint: hauritur enim per radios stellarum, quatenus res se ijs reddiderint conformes. Per hunc igitur spiritum omnis occulta proprietas propagatur, seque miscet tum herbis, metallis, lapidibus, plantisque: His itaque collatis, constat rebus naturalibus, abstrusas occultasque vires inesse: non quidem ab elementalī natura, sed celestis insitas nostris sensibus. Colligendum præterea hic vnam

vnamquamque rem, ad suum simile & mouere & conuertere.
Quibus igitur inest rebus qualitatis alicuius uel proprietas,
uel excessus, ut calor, frigus: audacia, timor, odium, amor, &
affectiones siue perturbationes, huiusmodi his & inest uir-
tus uel natura insita, uel arte uel casu: ut audacia in meretris
ce: hæ enim res mouent ad talem qualitatis excessum, aut
(prope dixerim) passionem aut virtutem, qualem illis natu-
ra tribuit. Sic ignis mouet ad ignem, natura quidem: aqua
ad aquam: audax ad audaciam: tristis ad moerorem. Palam
enim est cerebrum (ut Medicorum scholæ astruunt) cerebro
patrocinari: pulmonem, pulmonis: oculum dextrum, dextro
sinistrum, sinistro: pedem, pedi: ventrem, ventri, & id genus.
Et quis omnibus rebus insit quædam genuina dissidentia:
veluti amor, odium: tristitia, hilaritas: uirtuti, uicium: mor-
bo, sanitas. Item ceteris animalibus, ut a nobis ostensum est,
conueniunt tamen per eum, quem mutuum diximus, nexum,
id est Sympathiam. Nam uirtus corporis uicio constat: sa-
nitas, ægritudine: calidum, frigidum, adeo, ut si unum eorum
absumatur, reliquum & pereat, necesse sit, ut Philosophis qu-
busdam placet. Hæc enim est Cathena Homeri: Hi sunt
Anuli Platonis: Hæc est combinatio rerum: Hæc consumma-
tio cuiusque Entis. Porro ut pergamus altius, ad rem institu-
tam reuertentes: expendendum quasdam proprietates ines-
se rebus uita fruentibus: qua abstracta, abstrahitur & tota,
& uirtus, & proprietas abdita. Constat enim quædam ani-
malia, uitæ non expertia, uim aut in mordendo, aut agendo
aut nocendo habere maximam: quæ si ea vacent, nullam
potentiam habere. Quæ enim uirtutes post mortem re-
manent, si multum Ideæ (ut aiunt Platonici) his addatur,
plus inerit illis uirtutis: Sic quædam sicca, humectis præ-
stantiora sunt: humecta, aridis. Porro cum ita res se ha-
beat, ut inferiora subsint superioribus, & ut ait Proclus,
quodam modo mutuo nexu insint & iungantur, combina-
tione quidem non extraria: sic in coelo terrena dicimus esse
non pro-

non proprie, sed secundum causam, modoq; coelesti : sic inferioribus insunt coelestia, modo terrestri, item & effectui : sic dicimus Entia quaedam esse Solaria, quaedam Lunaria, & id genus : sic res inferiores recipiunt eos influxus, quos superiora eis elargiuntur : sic corpus humanum vi eorum illustratur, ei insunt stellarum influxus mutua quadam natura : sic & cætera sensu carentia dicimus quid energiae haurire ab his : ut, Aurum, solare ferunt : Argentum, lunare : inter lapides, Margaritam, Cristallum, Carbunculum : hæc uero solaria ferunt. Inter animalia, Leo, Olor, Aquila : Inter herbas, Heliotropium, Laurus, Crocus, Balsamum, Ambra, Muscus. Sic Ioualia dicimus, Stagnum, Hyacinthum, Berillum : Inter herbas, Lilium, Hioscyamum : Inter arbores, Quercum, Populum, Vitem, Fagum. Saturnalia sunt, Plumbum, Magnes lapis, Iaspis, Mandragora herba, Affodillus. Mercurialia, Argentum viuum : inter herbas, Pentaphilon, & id genus. Venerea, Passeres, Columbae : inter plantas, Verbena, Viola, Politricon, & id genus multa, quae non colligunt fusiis subnectere. Cætero, ut ad Magos nostros redeamus, hi, ubi maleficium alicui inferre destinauere, malefico Planeta & rebus ei obnoxiijs vtuntur, hoc est, Saturno, & saturnijs : quando allicere amorem decreuere, Venere, & venereis : quando petitionem, Ioue, Mercurio, Sole : sic mira interdum agunt, rebus ita apte preparatis, & anima mundi ita inferiora fecundante : Nam anima mundi per virtutem quam habet ab Ideis (ut ferunt Platonici) omnia tam naturalia, q; artificialia fecundat, infundendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autem peragenda, perturbationes, siue (ut sic dixerim) passionis animi haud paululum conducunt : Sunt enim nihil aliud, q; motus siue inclinationes provenientes ex apprehensione alicuius rei, uel conuenientes, uel dissidentes. Apprehensiones eiusmodi, aliae sensibiles, aliae rationales, & aliae menti congruae feruntur : & secundum has passionis siue perturbationes in anima dicuntur

cuntur, quæ quandoq; sensitiuam apprehensionem sequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, sub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones siue passionēs, cū rationalem apprehensionem sequuntur, tunc bonum & malum respiciunt sub ratione virtutis & vicij, & laudis, & vituperij. Rationales siue voluntariæ dicuntur, quæ menti obnoxiam apprehensionem sequuntur, respicientes bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi. Subiectum autem animæ, est ipsa vis animæ appetitiua, quæ in concupiscibilem & irascibilem diuiditur.

Porro, quando passionēs sensualem (ut sic dixerō) apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habent. Porro virtus imaginatiua, potestate gemina, ad passionum diuersitatem, diuersimode transmutat, ac (ut pertrito Philosophis verbo, non quidem latino vtar) alterat corpus : corpus, inquam, proprium, transmutatiōe sensibili, vel deorsum ad extra, vel intra, diuersas producendo qualitates membrīs, ac imprimendo. Sic in gaudio spiritus excelluntur : in timore vero retrahuntur : in verecundia mouentur : sic exuperantiore gaudio quis moritur : compari modo profusiore tristitia, prout hæc perturbationes vehementes ac intensæ fuerint. Hæc enim non solum corpus proprium, sed alienum interdum transmutant, p modum imitationis, virtute scilicet quadam, quam habet similitudo rei, ad transmutandam rem, quam vehemens imaginatio mouet, sicut in stupore, & dentium congelatione ac eorum stridore, aut attritione ferri in ferrū quæ dentibus stuporem ingenerat : sicut oscitatio, ad oscitandum promouet. Habet em̄ haud paululum effectus huiusmodi imaginatio. Perturbationes item siue passionēs malis, quæ Phantassiam sequuntur, vehementer nedum proprium, sed alienum corpus possunt transcendere, ac illud imutare adeo, ut mirabiles possint produci impressiones in elementis, item rebus extrinsecis, sicque sanabiles quosdam morbos esse citra medicinæ adminiculum. Inest certe ho-

minum animis virtus quædam delitescens immutandi, attrahendi, ligandi, potissimum si maximo imaginationis, mentis, voluntatisque excessu, in id quod vel attrahere, vel immutare, vel ligare, vel impedire cupit. Sic enim (vt volunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum rectas adhibitiones cœlestium dotibus oportune appositis, mira agi posse contendunt: sic enim ferunt Solarem virtutem fortiore vinculo & trahere: Lunarem vero ad seruitutem vel infirmitatem trahere: Saturnalem, calamitatem tristitiæque. Arabes item Philosophi, animum humanum memoriæ mandarunt vehementissimis affectibus, ad opus aliqd, cui se addicere voluerit, coniungi: tunc stellarum animis etiã & intelligentijs, hacque coniunctione miranda posse agere & operari, quod tunc in eo sit omnium virtutum apprehensio & potestas: vnde & characterum vires defluant, de quibus paulo post agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato, ita stellarum Ideis copulato illustratoque, id quod collibuerit ligare, hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem: ita allici humorem, vel inferri odium: ita ligationem furum, & quarundam ægritudinum: ita ventorum, tempestatumque. Tanta certe cœlestium magnitudo & virtus est vt non solum res naturales, verum artificiales, quando rite superis apponuntur, vt mirificas dotes rebus imprimere possint. Quod & S. Thomas comprobat eo libro, quem de Fato posteris legendum reliquit: Etiam, inquit, vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam a syderibus suscipiunt qualitatem: quum & imprimunt Anulis, Herbis, Lapidibus, Sigillis, Speculisque. Cœlestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influxuue mirabiles imprimunt dotes. Figuræ enim cœlestes ad aquarum similitudinem, characteres vel imagines configurantur, his mirificos effectus contribuant: hinc imaginum defluxit confabricatio. Ex operibus enim Iouis ad vitæ longitudinem, imaginem conformabant hora Iouis ipso in exaltatione feliciter ascendente, in lapide claro alboque
luthæis

luthis vestiebatur vestibus : aquila loco equi vtens : dextra sagittam aut fulmen tenens, tanquam missurum in caput aquilæ. Figurari item solebat nudus, corona insignitus, & manibus quidem iunctis. Hac imagine opes, prolemq; augeri autumabant. Martis imaginem hora ipsius, ipso in secunda Arietis facie, in Adamantis lapide, hominem coronatum effingebant : loco equi leone vtentem : dextra Ensem strictum tenentem, sinistra vero caput hominis. Hanc imaginem assertabant pollere ad audaciam & victoriam. Venæris autem imago, hora Martis afformabatur, ipsa in Piscibus ascendente : proderat hæc ad consequendam gratiam beneuolentiæq; : puella nuda finge batur, passis quidem crinibus, manu speculum tenēs, gestans collo cathenā : aderat adolescens, sinistra virgūculam tenēs, dextra capillos aptans. Ad faciendam solertiā scientiamq; Mercurij cōcinnabatur imago, ipso Geminis ascendente : barbat9 adolescens, caduceū gestans effingebatur, caduceo adhærente serpēte : dextra gestans sagittā, is alligeris pedib9 depictus. Sic ex ceteris Planetis imaginē afformabant, imaginē inq; stellarū vires habentes. Erat & alter fabricandi imaginē mod9. Nam vbi odiū illaturū erāt, cæreas aut plumbeas imaginē duplices cōfabricabant, sese diuexantes, ac qdam modo inter se digladiantes : fronti earū apponētes, q̄ non subpingere collibuit. Vbi vero amoris cōciliandi causa agendū erat, imaginē sese amplexantes cōformabant, apponētes qdam frontī earū, quæ prestereunda censui. Cetero vt inceptū exequimur, portio maior mirandarū rerū, numerorū potestate constare magis credit. Non em̄ mirari subit si (ita dicā) in materialib9 tot tantæq; dotes & effect9 miri sint, si, q̄ non sint materialia, sed multo formaliora simplicioraq; pl9 energiæ abdite habeāt. Dicunt em̄ numeri qdam mō substantijs separatis, & insiti, & pmixti, maximā & qdam simplicissimā cū Ideis ī mēte (vt ipsi aiūt) diuina cōmixtionē habentes, a quib9 pprietas mira cooritur. Afferunt enim Magi, omnia quæ sunt atque fiunt, certis

C ij numeris

numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quaecumque temporis, actioni, motuique subiecta, numeros constant. Conventus item atque voces, per numeros, eorumque proportionem vim habent, per lineas, perque puncta constituunt characteres & figuras. Denique omnes generationes mutationesque, & species naturalium, & eorum quae supra naturam sunt, certis numeris distinguuntur, Arabes Philosophi astruunt: quod animaduertens Pythagoras, numerum inquit esse, quo cuncta constarent: distribuitque singulis, singulas virtutes, de quibus particulatim agendum est. Platonis scholae animam mundi numeris quodam modo concinnatam asserunt, nullamque iugabilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hosce numeros, primum Monas id est vnitas numeratur, non quod sit numerus: putatur enim monas siue vnitas, punctum: Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Vnitas numerus non dicitur, sed numerorum scaturigo: Monas enim imparis & parvis numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade: est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles: multiplicatur enim monas, non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddam perfectum: quare Theologi monada, Deo optimo maximo, competere ferunt, quod finis sit & omnium rerum causa prima. Porro binarius, hoc est, Días, numerus confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundiciae: vnde diuus Hieronymus contra Iovinianum inquit: Quod in secundo die creationis non fuit dictum. Et vidit Deus etc. Ob id Magi fecerunt Deum iussisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noë. Est ab Auruspiciis dictus is numerus infelicitissimus: is enim Vmbrarum siue Manium occurfacula, & tericulamenta Larvarum, malorumque Spirituum adferre creditur Magis. Ternarius uero sacer & perfectissimus, ab solutissimusque, non solum Philosophis & Magis, sed & Poëtis decantatur, item Theologis: huic enim ad ceremonias mira inest

ra inest virtus : Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo Diuina gaudet, ut ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus utebantur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quando ait :

Idem ter socios pura circumtulit vmbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodem proditur, ut conijcere licet verbis eiusdem, vbi fertur :

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore

Lycia circundo : terq; altaria circum

Effigiem duco. Et subnectit :

Necte tribus nodis ternos Amarille colores.

Necte tribus nodis, Veneris dic vincula, Necto.

Et de Medea legitur :

Verbaque ter dixit, placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profecto hoc numeri effectû ligabant, soluebant, curabantq; morbos. Quaternarius item numerus haud pauculæ potentia his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum viribus præferebāt : Magi enim uocant ipsum fontem naturæ : quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos uocant : Esse, Viuere, Sentire, Intelligere. Quatuor hi etiam assignant motus : quatuor cœli cardines : quatuor elementa : quatuor triplicitates in cœlo : quatuor qualitates : quatuor anni tempora : quatuor item terminis Mathematicam doctrinam constare illi astruunt, Puncto, Linea, Planicie, Profunditate : totam præterea naturam quatuor colligi terminis, Substantia, Quantitate, Qualitate, & Motu. Maximam itaque vim in mysterijs Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanq; summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit : hinc Hæbrei Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile : Græcorum item peritissimi, Tetragrammaton vocant, id est, quatuor literarum

rum : Sic Græci, Arabes, Magiꝑ, quatuor literis nomē Dei significant. Porro Diuini furoris species esse, & a quatuor defluere, hoc ē, Dyonísio, Musis, Appolline, & Venere. Aegyptij ítem summū Iouem auribꝯ quaternis depingere solebant; ob id homo q multa legerít, audíuerit, retínuerit, & fecerít, græcè dici solet Tetraoos. Quinarius nūerus constat primo parí, tanꝯ fēmina & masculo; hinc Arithmetici illum qdem patrē, hunc vero matrē vocitare solent, ob id esse multę energię autūant. Hic em̄ vniuersi nūeri, í, denarij, iustissíma ē mediētas; ppter ea Magi vocant numerꝯ cōnubij. Dicitur ítem a qbusdam, numerꝯ gratię et fēlicitatis, q homo qui Noé est appellatꝯ, inuenisse gratiā a Domino dicatur, in numero quinario. In hoc Abrahamꝯ centenarius, ex muliere nonagenaria sterili, filiū pgenuisse dicitur. Cetero tempore naturę inuocabat nomen Dei Sodai; in tempore vero legis Tetragrāmaton, diuinū & ineffabile, cuius loco Hæbrei exprímūt Adonai; in tēpore gratiæ Pannagrāmaton. His collatis cōstat nūerorꝯ vi, multa & qdem miraculosa effici posse, qꝯrum effectus maxíme pbant Philosophi Arabes & Persę, & q Cabalístę dicunt: Nam ea Magia, quam pclarā Philosophię naturalis ptem dicimꝯ, Cabala ē, si attentius cuncta perpēderis. Subsequitur Senariꝯ nūerus, certe magis pfectiōnis nūcupatꝯ; nam in toto nūerorꝯ cōtextu, a monade vsqꝯ ad denariū, solum ipse ē perfectꝯ, vt collatione suarꝯ partiū idem resultet, nulliꝯ egens. Díe em̄ 6. mundi creationē fuisse absolutā, testantꝯ sacrę literę; Sexto em̄ díe vidit Deus cūcta q fecerat etc. Septenariꝯ autꝯ, qꝯtum habeat potentiæ, vídere est apud Macrobiꝯ Aul: Gell: Var: omitto díes cretícos Medicorꝯ scholís decātatos scpiꝯ; omitto díem 7. apud Moysen Sabbatū dici: Apuleiꝯ em̄ hunc díē purificationibꝯ aptū scriptū reliqꝯ, quando ait : Meꝯ pínus purificandi studio, marino lauacro trado septies: & Helíses pph: vt legít 4. re: ait lepra affecto: Vade te lauare septies í Iordane, & recipiet sanitatē caro tua: & paulo post. Lauit se septies í Iordane
iuxta

iuxta sermonē Prophetæ, & mundatus est etc. Constat item
(mirabilius multo dictū) septenariū modo nulla intercesserit
foemina; infantem vi (vt puto) nūeri septenarij strumas, id ē
scrofulas, curare solitū, actūq; id fuisse scio ipse certus. Ecce
qd tam diu Chirurgū fatigauit: quod pharmaco curari non
potuit: qd nec ferro austico cōsumi: cuiq; nulla p̄fuit medi-
cina, sola vi nūeri septenarij curatū est, persanatumq;. Ecce
quod caret sensu: quod vita: quod materia: quod succo, aut
qualitate aliqua, plenum tamen vi medica: plenum energia
abditā: plenum miris. Iungitur Septenario Octonarius, quē
Pythagorici, iusticiæ & plenitudinis (vt sic dixerō) vocant,
numerus, quod videlicet diuidatur in numeros pares, hoc ē
in quatuor, plenitudinis dictus, quod contextum corporeæ
soliditatis amplectat̄. Nouenarius Musis sacer, & spherarū
coelestium ordinum peculiaris: Nouem enim dicuntur esse
spheræ mobiles, secundum quas nouem Musæ assignantur,
vt ait Macrobius: Nouem Angelorum ordines, & id genus
multa, quæ, profusioribus verbis parcens, omitto. Denarius
vniuersus dicitur numerus: ab eo enim non numeratur, nisi
per replicationem: vniuersos enim implicat numeros. In
hoc enim numero Iosue subegisse dicitur triginta vnum re-
ges: Dauid Goliam: Daniel euasisse leonum pericula. Du-
odenarius non vacat vi, nam duodecim signa zodiaci dici
solent, & id genus multa: Colligitur itaq; cum Hieronymi,
tum Origenis, tum Augustini opinione, Hilarij, Basilij
Rabaniq;, numeros vim habere non pauculam: Hilarius es-
nim in Psalmos, testatur septuaginta Seniores, secundum
numerosum significantiam, eos pro eorum energia sic re-
degisse. Quantum em̄ virtutis abditæ habeant huiuscemodī
numeri, conijcere licet in herbarum figura, earum folio ad
numeri ordinato: nam herba, quam Græci Pentaphyllon
vocant, id est, Quinquefolium: vi em̄ quinarij numeri vene-
nis aduersari, ac Dæmones abigere, cōferre q; expiationi di-
citur, cuius folium si vnum bis die sumatur ex uino, febrem
quam

quam quidam Ephimeram uocant, persanat : si tria, tertiae nam : si quatuor, quartana. Expendendum præterea perspiculatus ac attentius figuras ex numeris ortas, numerorum etiã vires, ut ferunt Magi, habere & retinere : ob id vi quinquenarius Pentagonus miram virtutem in Dæmonas habere dicitur. Vi item ternarius numeri, Delta, quæ tritæquæ est figuræ, vires habere potentissimas produnt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium coelestium ac Dæmonum consuetudinem testantur, quia omnium figurarum sit rectissima, continens quatuor angulos rectos : estque prima superficiei descriptio, habens longitudinem & latitudinem. Arabes enim Philosophi, Crucem coelestium fortitudinem dicebant quod eorum fortitudo per rectitudinem angulorum & radiorum resultarent, essentque stellæ maximæ fortes, quando in figura coeli, quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoque in sacra Historia narrat, Crucem ab Aegyptijs Sacerdotibus inter sacras literas relatam, cuius vis portendebat salutis spem hominibus, credentibus Christo Saluatori nostro. Cætero ut exequamur Magiæ instituta, Magiæ inquam naturalis. Magi profecto, characteres ex radijs coelestium, dotes luculentas mirasque habere, proprietate quadam occulta ferunt, sibiipsis adhaerentibus figuris. Quamobrem Astrologi, signorum stellarumque characteres figurant, item & Magi. Habent præterea figuras, secundum stellarum fixarum formas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens. Afferunt autem Magi hosce characteres, vim ab anima mundi suscipere, ac mundum ipsum anima præditum, in quam eunt & pedibus sententiam, nedum Philosophi, uerum & Poëtae, quare cecinit Lucanus :

- Aëre libratum, vacuo qui sustinet Orbem,
- Membræque naturæ diuersa condita formæ.
- Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
- Aëris atque ignis, terræ, pelagique iacentis
- Vis animæ Diuina regit, sacroque meatu

Conspirat

Conspirat Deus, & cuncta ratione gubernat.
Haftenus de Magia naturali.

Plinius hic Magicam artem corruasse a Medicina refert quod ita intelligendum: Nam frugalitas humana, non in Herbarum, Metallorum, Lapidum, Animalium confissa: voluit & quæ altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius sibi ægritudine affecti mederetur, ob id experta est Magicam artem: Nec intelligendum hic præstigias & vanitates ex Medicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Cætero ubi ait Plin: **TRIPLICI VINCULO.** hoc est, tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait: **IN ORIENTE.** hoc est, tribus artibus: quia Persarum regum filij (vt diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum hac Magia imbuebantur: Persas enim in primis Magicam disciplinam percaluisse est in confesso, quod Zoroastres Persa fuerit, qui inibi quod callebat docuit. Porro ubi Plin: hic tanta annorum millia profert, expendendum: quod Plin: retulit annum apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, interdum lunari pro cursu.

Cætero quod hic Plin: de Circe muliere venefica ait, fascinoatrix enim credita est, adeo vt quicquid vellet repellere, allicere, ligare, impedire, euocare: tum Manes & Umbras: tum tempestates & ventos, posset id agere: & ut ait Apuleius: animas agiles reuerti: pigrum mare incantatione colligari: ventos pacari, atque tempestates. Tanta enim incantationis, id est, carminis vis (vt ferunt Magi) est, & vt ait Lucanus:

• Cessauere vices æuum, dilata'q; longa

• Hæsit nocte dies: legi non paruît æther:

• Torpuit & præceps audito carmine Mundus.

• Carmine Thessalidum, dura in præcordia flexit.

Putabant enim nefariæ curiositatis studiosi homines, carmine rite enunciato, hora & tempore oportune electis, animas posse euocari: tempestates pacari vel allici. Hoc enim ge-

nere carminis vsos, impios homines & sanę mentis expertes
constat, vt uel prodesſent, uel officerent : carmine enim Lu
nam deduci poſſe autumabant : vnde Homerus ille Man
tuanus ait :

- , Carmina uel cœlo poſſunt deducere Lunam :
- , Carminibus Circe, ſocios mutauit Vliffis :
- , Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis :
- , Carmine læſa Cæres, ſterilem vanescit in herbam.
- , Efficunt læſi carmine fontis aquæ.
- , Illicibus glandes, cantataq; uiribus uua
- , Diſcedit, & nullo poma mouente fluunt.

Et Tibullus de Fascinatrice.

- , Hanc ego , de cœlo ducentem ſydera, uidi,
- , Fluminis ac rapidi carmine uertit iter.
- , Hæc cantu funditq; ſolum, Manesq; ſepulchris
- , Elicit, & tepido deuorat oſſa rogo.
- , Cum lubet, hæc trifti depellit lumina cœlo :
- , Cum lubet, æſtiuo conuocat orbe niues.
- , Cum uolui , ripis iſſis minantibus , amnes
- , In fontes rediere ſuos : concuſſaq; fiſco,
- , Nubilaq; , uentos abigoq; uocoq; :
- , Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces :
- , Et ſiluas moueo : iubeoq; tremiſcere montes :
- , Et mugire ſolum : Manesq; exire ſepulchris.

Cætero Pli: ait : **THESSALAM COGNOMI
NAVIT.** Theſſalas proſecto natura infidos ferunt , ob
hiſtoriam Medæ, quam a Iaſone conſcriptam, qui & Theſ
ſalus erat, Poëtæ ſcribunt : ad quod Pli: alluſit. Subneçit
que mox Plinius: **EST ET ALIA MAGICES
FACTIO A MOSE.** Hic Pli: diuinioris doctrinæ
expers, inaccurate atq; incurioſe in diuinũ hominẽ inuehit
ac obſtrepit, debachatq; : Sacratiffimas em̃ Iudæorũ leges,
Romani Idolis mancipati, ſunt auerſati abominatiq; pios &
religioſos homines. Autumabant enim Iudæorum cerimo
nias

nias superstitionas & aniles, ut scite Augustinus ille noster
 libro Ciuitatis Diuinae edocuit. Catero subintellexisse ui-
 detur Plinius, miracula a Mose vi virgarum facta, quae cere-
 te Diuino afflatu fiebant, non Magico. Lectum enim est,
 veteribus memorijs, nonnullis Magorum, virgis miricinis
 in vaticinijs vsos, his miranda actitantes. Legitur enim apud
 Nicandri interpretem, in Theriacis, quod sequitur tra-
 latum pene ad verbum, Appollo inquit, Vaticinos sanxit
 mirifica pronunciare mortalibus futura: propterea hunc
 fruticem Nicander Mantin, id est, vatem uocitat. Quin &
 Magi virgula miricyna vaticinabantur: Etenim in pleris-
 que locis virgarum vi, Dion, antiquos fuisse vaticinatos, scri-
 ptum reliquit: Apollo inde in Lesbo tenebat manu virgas
 miricynas: quare Miriceus dictus. Legimus praeterea Ma-
 gos virgas vertisse in dracones, quod & friuolum putan-
 dum: Nam corporea materia non subiicitur potentiae Dae-
 monis, quantum ad transmutationem ipsius, ad formam:
 quod tertio Trinitatis Augustinus prodit: Non est putan-
 dum, ait, istis transgressoribus Angelis ad nutum seruire,
 huic rerum visibilium materiae, sed soli Deo. Porro, etsi Posi-
 sidonius & Lisimachus, Mosen Magum, & quidem oscitan-
 ter affirmarint, falso tamen id dixisse constat: quos & scite
 & concinniter, & verissime coarguit Iosephus secundo con-
 tra Apionem volumine: Item Strabo sextodecimo Geo-
 graphiae, Mosen diuinum hominem ostendit fuisse, non fa-
 ctiosum. Porro ubi legitur: **LOTOPEA A IV-**
D AE IS PENDENS. Iochabela ex Iosepho legen-
 dum putarim, quia ita matrem Mosis uocitat: legi & potest
 Iochabeda, nec non, ut uult Hermon: Iotapata ab urbe. Por-
 ro quam paulo post Pli: magiam Cypriam uocat, Herm: de Chri-
 stiana religione Pli: uoluisse intelligere suspicatur: argumeto
 quod Apost: Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius fuit, e Iudaea na-
 uigauit in Cypriam, & in eam Insulam nomen Christi mundo in-
 tulit, ut probabile sit Sergium Paulum, eius Insulae Proconsulem

miraculorum multitudine attonitum : aut credidisse prædicanti, aut certe formam eius pertulisse Romam : vnde religio Cypria vocari capit, quam & Plin: Magiam Cypriam vocat hic. Verum nunc Magiam profanam, & Vulcano dignam aggrediamur. Et subdit Plinius : NE HOMO IMMOLARE TVR. Quasdam Gentes, homines immolasse solitas, pluribus constat argumentis. Rhodij enim, homines Saturno immolabant : apud Cypros humanam hostiam Ioui, Teucrus immolauit : Galli, quorum hic meminit, Hefum ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lucanus ait :

, E quibus immitis placatur sanguine dno

, Tentates, horrensque feris altaribus Hefus.

In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, authore Varone : Diodorus libro quinto de his : Pomponius libro tertio : Lactantius libro primo, capitulo secundo : Cæsar sexto.

IN CAPVT II. LIBRI XXX. HISTORIÆ
æ Mundi, C. Plinij Secundi, Commentarius,
alteram Magiæ partem complectens.

NVnc differendum de altera Magicæ specie, quæ spirituum afflatu, ope, & doctrina constat. Dæmonum igitur natura dicetur, deinde Magicæ genera monstrabimus. Queri primum hic potest : possint ne naturæ ratione Dæmones, Orco euocari, item Manes Vmbraeque votis hominum ad libitum obsequi. Diuus Augustinus tertio Triadis, id est Trinitatis asserit, corpoream materiam (vt diximus) Dæmonis potentia subijci nequaquam, quantum ad transmutationem ipsius ad formam : ipsa profecto ratio dictare videtur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non sic

non fit neq; item forma, sed totum simul, immo totum transmutatur in totum : ex toto enim aëre, fit totus ignis, quando fit aëris in ignem conuersio, vt scriptum reliquit Aristot: libro generationis. Effectus porro assimilis est agenti, & in eo saltem præexistit : virtute proinde ex materia & forma conflatum, produci nequit, nisi ab itidem composito. Angelus vero forma est simplex : propterea solus Deus, & non homo, hoc præstare potest. Fatendum tamen, Dæmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus emotis, serpentes vel quid aliud earum loco subijcere posse : adde item, q; absentibus sensibilibus, phantasmata remanent & imaginationes, vt ait Aristot: 2. Anim: , & inde ex motu locali formarum sensibilibus remanentium in virtute phantastica, cum humoribus, in quibus sunt vt in subiecto : apparent enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de Somno & vigilia, idem inquit : Descendente plurimo sanguine ad principium sensituum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ : qua ratione possunt Dæmones humores mouere interiorum exteriorumq; sensuum, atque ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent : non solum dormientibus nobis, sed vigilantibus : vt sic putemus aliqua uel extrinsecus, uel esse, uel fieri : quæ tamen nec sunt, nec fiunt : qua ratione immundorū spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens uisus spectatorum, quædam deformant & oculis nostris exhibent. Nam & Dæmonum illusionibus seductæ quædam mulieres, se cum Diana nocturnis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elementa, occultas quasdam seminarias rationes, quibus, cum data fuerit & temporis & casus opportunitas, prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus. Diuinaq; potestate permittente, Dæmonas mira agere fatebimur, euocariq; posse & Manes & Vmbras. Et ut hæc nobis fiant paulo compertiora, de Dæmonum natura & eorum genere differendum. Platonici, qui sollicitius

examinatiuſq; Dæmonum naturam & genera perſcrutati
ſunt, rationalis naturæ tres gradus eſſe, memoriæ manda-
runt: non dignitatis quidem tantum maiestate abiunctos,
ſed etiam locorum interuallo. Plato enim Dñs immortalis
ſedem cœleſtem attribuit: ſed horum alios dici & eſſe
intelligibiles, ab omni materiæ contubernio ſemotos, quo-
rum parens princepsque ſit, is, quem rerum Conditorum,
& opificem veneramur, Maiestatis amplitudine ſanctum, &
humano ſermone inenarrabilem, ſed vix quidem mente ap-
prehensibilem. Cæteri non tam Dñj, quàm Miniſtri ab eo
dicuntur, viſibiles Deos, Ideas, corpora cœleſtia vocat &
intelligit: Atque hic gradus vtique vnus eſt, qui eſt pri-
mus: imum uero tenet locum celsæ Diuinitatis eximium,
Homo, cuius eminentiſſimam, fere cœleſtibus comparem
naturam ferunt. Mediũ uero gradum inter hoſce extremos
ab Lunæ collinitio ad nos uſq; expanſum: iam habent, q̃s
ab ſcientiæ magnitudine priſci Dæmonas uocarũt. Apulei-
us nunc Lares, nũc Genios uocat. Hoſ enim tanq̃ interpretes
quosdam, & ſalutigerulos putarunt, qui concepta a nobis
vota, ad Deos deſſerrent, & illinc ad nos Diuina munera.
Ad hoſtem Magica excantatio, & præſagiorum ſpecies re-
ferebantur: quod Plato in Sympoſio docuit, & Plutarchus
eo libello quẽ de Philoſophorũ decretis, poſteris legendum
reliquit, minus q̃dem præciſe, cuiusmodi Dæmones eſſent,
deſcribens, cũ ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoici Dæmo-
nas eſſe ſanxerunt, ſubſtantias animales, ſicuti heroas a cor-
porib9 ſemotas animas. Apuleius aut̃ Dæmones ita fingit:
Dæmones ſunt animalia, ingenio rationabilia, animo paſ-
ſiua, corpore aërea, tempore æterna: mox adijcit, paſſiuos
dici, quoniã obnoxij ſint pturbationibus. Vt nos, hoſce Ro-
mana gentilitas, Mediouximos uocitauit: q̃ Dñs ſummis,
potestate ſint minores, & natura hominum maiores. Voca-
uit & eadem quosdam Semones, qui ab medio aëris, q̃cquid
interpatet ad terram uſq;, habent: q̃s & Martians Capella
ſemideos

semideos esse putat : Heroas quoqꝫ, sicut Iamblich⁹ significat : Manes tibi credebant, quasi fuerint humano corpori Manes dicti, qꝫ parentium seminibus manarant. In hac em̃ Dæmonum distinctione, singulis Planetarū globis, peculiares Dæmones ascripsere, ueluti stellas. Item Planetæ illi famulantes dicuntur quidam, in cui⁹ orbe sint, ut in firmamento, stellæ minores, quæ ab illustriorib⁹ gubernantur : inde Saturnales dicuntur dæmones : Item Martij : Venerei : Mercuriales : Iouij : Lunares : Solares. Esseqꝫ inter Saturnios, qui præstent alijs in globo eodem. Orphicæ doctrinæ peritissimī, terrestres esse Dæmones dixerunt : aqueos item, & igneos : Tradunt enim esse, ab summis ad infima, ueluti catenas quasdam extensas : Nam stellarū quolibet dæmones suos tanqꝫ affeclas, certis afficit modis : sed eodem item modo ab dæmonib⁹ (ut aiunt) animæ afficiuntur : ab suis ubiqꝫ suæ. Scholæ em̃ Platonice, prouidentia in tria distribuunt : Vniuersalem, min⁹ vniuersalem, & demū particularem : Vniuersalem ad tria referunt : Bonum, Intellectū, & Animā mundi, qua omnibus & p̃ omnia prouideant : Min⁹ vniuersalem ad sphaerarū animas referunt, stellarūqꝫ : particularem uero ad Dæmonas : qui qdem si nō omnibus, sed quibusdam gratificentur : quanqꝫ in hūanis animis prouidentia particularis, sed ad inferiora. Igitur p̃ loci ratione nobis nō vno modo fomēta adiungunt : siqdem Dæmōes ignei contemplandi (ut aiunt Magi) potentia excitant : aërei fauent, vitæ actiua : aquei, voluptuosæ : hos em̃ Plato scribit, a primordio malorū, plurimīs voluptatē immiscuisse. Scribit idē dæmonas om̃es, esse affectu passiuos : superiores & medios imortales, infimos vero solū esse longeuos. Afferūt p̃tera alios dæmōes esse aduētitijs & peregrinis, hūana interdum curātes, alios indigenas. Dæmōes itē habere p̃fecturas : nam alios esse oriētales : alios occiduos alios septētrionales. Platonici septētrionales, malos esse docent, quod & Magi testantur, qꝫ Martij illi sint : propitios autem Iouios, quia meridionales sint. Cætero hæc scisse nō obfuerit : Corpus ne habeant Dæmones. Psellus Dæmonū

naturam non putāt esse sine corpore, quando ait : Sunt qui fatentur ab se Dæmones uisos cum corporib⁹. Quin & magnus Basilius, non solum Dæmonibus, sed & puris Angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues & aëreos atque puros : Psellus ea confirmat, q̄ se senibus offerant : siue interdum fallacia. Angelicum autem corpus, eruditiores, omnis materiæ esse expers, tradunt : Dæmonicum uero quodam modo coniectant materiale, quod sub terram sit intrusum, itaq; pulsatum dolore, & igne admoto exuri. Orphici Astrologi ferunt aqueos, aëreos, ac terrestres Dæmones : non expertos corporis. Augustinus ille Theologiæ sanctioris argutissimus censor, Angelos omnes ante lapsum, corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte conformati, dixisse uidetur : Malis uero angelis in lapsu, demutata fuisse corpora, in aëris spissioris qualitatem, ut possent torqueri : verum hoc censendum nostris Theologis relinquere. Porro non parua illud quoque disceptationis censerī solet, doleant ne Dæmones, ac igne cruciari pulsariue possint : id enim fieri posse, & Theologi consentunt : sed quid id ratione naturali fieri possit, difficile quidem dictū putant Physici : quia Dæmones non solido, nec composito præditi sunt. Ad composita enim, ex pluribus uidetur sensus pertinere : quo nam autem modo illis dolor infligatur, exactius perpendendum. Astruunt enim nonnulli esse neruos qui sentiant : sed id non neruus, sed spiritus potius dicitur neruo insitus. Nam quod est non compos spiritus, sensus sit expers, est & necessarium : sic spiritale corpus Dæmonū, magna ex parte est natura sensibile, & absque medio tangit, uidet, audit, ut quibusdam placet, actum patitur, & diuisum perinde ac solida dolet : ea tamē differentia, q̄ solida inter cisa ac diuisa, nunquam possint per sanari plane. Dæmonicum uero corpus, coit rursum recreaturq; modo aëris aut aquæ, incredibili quadam celeritate : interim tamen dolet, dum peragitur dissectio : ea em̄ est quorundam opinio, quo fit ut

fit, ut ferri aciem (mirum dictu) dicantur formidare : ob id qui Dæmonem moliuntur exagitare, enses, ferrum, tela prætendunt : & id & animaduertisse videtur Homerus ille Mantuanus vi. aneidos, quando ait :

• Procul ò procul este profani,

• Conclamat Vates, totoq; absistite Loco.

• Tuncq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Ob id ferunt & Aeneam habuisse enses consecratū. Porro scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (qd est contra illorū assertionem) in Dæmonibus esse non posse, vt sunt perturbationes : quoniam sunt hæ appetitus sensitui propriæ, qui appetitus est virtus in organo corporeo. Vt vero intelliguntur simplices voluntatis actus : sic in Dæmonibus esse posse contendunt. Etenim dolor hoc modo est oblectatio voluntatis, ex eo quod est vel non est. Multa enim sunt, quæ Dæmones non esse mallent, & econuerso : ideoq; cooriri dolorem necesse est, quare iure passiuos dixerimus, sed non rite corporeos. Hic expendendum, Dæmonem non vno modo dici, vt scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa essentia Dæmon est : aliud comparatione : habitu alius. Vbiq; enim, quod præest, ac prouidet, appellare consueuerunt antiqui Dæmonem : sic Genium vocabant : & apud Orpheum Iupiter Saturnum vocat Dæmonē. Plato sic Deos quidem, qui generationem ē propinquo disponent, uocitauit. Habitu enim & Dæmon dici solet animus : qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitu, animum humanum in corpore constitutū, Dæmonem nuncupari posse ait : quare ad id allusisse videtur Virgilius, quando ait :

• Dñe hunc ardorem mentibus addunt

• Euriale, an sua cuique deus sit dira Cupido.

Bona ergo animi cupido, deus ab eo dicitur : vnde effluxū est, vt Eudæmones dicant beatos : quum bonus dæmon, hoc est, animus, virtute est perfectus. Scribit Iamblichus dæmonem pro-

E

nem pro-

nem proprium nihil aliud esse, q̃ intellectum. Hac subne-
ctenda censi, quo quis persuasum haberet, Dæmon voca-
bulum, non in malam semper accipi partem. Veniam nūc
ad oracula Magia, quæ etsi vanissima deprehensa, sæpius ni-
hilomin⁹ Philosophos veteres & Platonicos, summa illa ve-
nerari folios legimus, cognatosq; rationibus roborare: qd
Plato cum in Tymeo, tum in Phædro testat̃, tria certe pris-
cos habuisse scientiarū genera animaduerto: Vnum fabu-
losum, quod & Historicum vocabant, Poëtis attributum.
Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis susceptū. Ci-
uile, quod omnibus ciuitatibus inoleuit: hoc genere postre-
mo continebantur oracula atque responsa: quorum tum es-
tiam Astrologia, tum Auguriorum, ac auspiciorū Dæmo-
nū inuenta putarim esse: Quod si quis miracula nescio quæ
obiecerit, scire licet, herbarū potentia, & lapidum virtutib⁹,
non perinde manifestis: multa item perfici posse, quæ nos
per institiam Dæmonibus, uel cœlo accepta referimus. Col-
ligamus item verissime hanc Magiam, non citra Dæmonū
participatum, tractatam antiquis: nam & scribit Mercurius
ex proprijs certisq; rebus, certo cuidam Dæmoni congru-
entibus, compositam rite statuat, confestim per Dæmonem
congruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciui-
tatis diuinæ octauo: Et falsa, & mendacia Dæmones dicere
loquiq; solitos. etiam Porphyrius lib: Oraculorū hoc testa-
tur: Sciendum, inquit, Deos (sic enim Dæmones uocat) sæ-
pe mentiri: nam explorata, certa q; futurorum perspicien-
tia, non hominibus solum tortuosa, sed & Dijs ipsis incertis-
sima nūntiant. Cætero ut ad institutum redeam, obserua-
tione dignū in hac Magiæ actione. Quibus differentijs hæc
diuination Dæmonibus insita, de mundo, ex mundi signis cō-
posita (ut uolunt) ablata q; hominibus, & concessa Dæmonis
bus ab Origene & Porphyrio, tandem dispensari dicatur.
Dæmones certe qui nuncupantur ætherei, quicq; aëris inco-
lant suprema, cœlestibus futurum iudicijs (ut Magorum te-
net opi-

net opinio) amplius addicti. Qui autē hęc infima frequen-
tant, dicunturq; aquari, non tam cœlestia ad hunc vsum sus-
cipiunt, quā nostra obseruent, pręscientiamq; aucupentur
aliquam. Medios uero putabant certius ex ijs, quæ vtrobiq;
eueniant, prædictionum argumenta captare: ac proinde is-
torum operam in diuinationibus expeti consueuisse in pri-
mis, & fuisse præcipuam: vt qui hominibus quandoq; præ-
sagijs præsto fuerint, confusanea reperientur sæpius. Cate-
ro Dæmones mali, ut ferunt Magi, libaminibus & carniū
nidore oblectantur. Siquidem spiritale corpus eorum, cras-
lescere & obesus euadere produnt. Quāobrem Magiæ cul-
tores, in euocationibus Dæmonum suffitu vtuntur: quare
vaticinaturis, adhiberi solebant suffitus, quib; Dæmones al-
lici posse testantur: hos enim suffitus, vim tonitrua inducē-
di, habere putant: vt suffitus factus corde Chameleontis, in
singulis si comburatur, caput item & guttur eiusdem animas
lis. Fiunt præterea suffumigationes, sub oportunis stellarū
influxibus, Idola Dæmonum in aëre facientes apparere: sic
ex croco, pro Solis influxu umbra: item musco, lauro, ligno
aloës, cum cerebro aquilæ, & id genus multa. Superstitio-
sa profecto, & aliena a pijs hominibus agunt. Pro Lunę itē
influxu accipiebant caput ranæ, & semen papaueris albi.
Pro Iouis, semē hiosciamī, & summitates pennarū pauonis.
Pro Saturni, papaueris nigri semen, radicem mandragoræ,
& cerebrum Felis: Hoc enim genus Magiæ a fumo, qui
græce Capnos dicitur, Capnomantia dicta est, & Capno-
mantes qui ea utebantur. Non negligendum præterea, qđ
Porphiriū est, malignorum Dæmonum Principes, Serapim
& Proserpinam: Sacræ autem literæ Beelzebub, prauitatis
primarium uocant. Scribit Psellus, Dæmonia sæpe homini-
bus diuitias polliceri, itē & gloriā, victoriā, amorem: cum
tamen tradere ex se nō possint, quippe qđ imperium nullum
habeāt: ea tamē fortis imaginatio & credulitas, qb; se exni-
xissime impij hōines addicūt, efficiūt ut sub hoc iuolucro, ac

prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referen-
tes, & docentes herbas quibus possint ipsi euocari, & earum
venefica vi alijs nocere: quæ tantæ potentia fuisse creditæ
sunt à Magis, vt inferiora possint tabescere: item impelli,
uel repelli, necti, dissolui: quare cecinit Virgilius:

- , Has herbas, atque hæc Ponto ante lecta venena;
- , His ego sæpe lupum fieri, & secludere siluas,
- , Mecum sæpe animas imis exire sepulchris,
- , Atque satas alio uidi traducere messes.

Idem de Circe, & socijs Vlissis.

- , Quos hominum ex facie Dea sæua potentibus herbis
- , Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.

Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de
Thessalia illa:

- , Huc quicquid foeta genuit natura sinistro,
- , Miscetur non spuma canum, quibus vnda timori est.
- , Viscera non Lyncis, non diræ nodus Hienæ
- , Defuit, & Cerui pasti serpente medulla:
- , Non puppim retinens, Euro tendente rudentes:
- , In medijs echineis aquis, oculiq; draconum.

Omitto quæ Apuleius de Pamphile venefica ait: omitto quod
Virgilius de veneno, quod Hippomanes fertur: quod item
Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parum mi-
randum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnato-
rum truncantur,mersum vino: id vinum soluere quartanas
& multa id genus, quæ author noster prodit: sed nunc re-
deundum ad Plinij contextum: **NANQVE** (ait Plin.)
EX AQUA. Hoc enim Magiæ genus Hydromantia
fertur, iudicat de futuris per impressiones aqueas, ac per vi-
siones quæ fuerint in aquis: sicut, teste Varrone, vidit puer
quidam in aqua Mercurij effigiem, quæ centum quinquæ-
ginta versibus, omnem Metridatici belli euentum pronun-
ciauit. Diuus Augustinus, Ciuitatis Diuinæ septimo: Nus-
mam Pompilium hanc Magices factionem docuisse testat.

Fît &

Fit & alia species, quæ peluibus fit, vocaturq; **Lecanomantia** : quæ uero securibus, **Axiomantia**. **Lecanomantia** peluibus aqua plenis : quam exercuisse summe **Absirij** dicuntur. **Peluim** enim implebant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapillos quosdam preciosos : laminasq; imaginibus quibusdam distinctas : proferentes quædam uerba, quæ annectere uoluimus. Est & **Magiæ** genus aliud, quod aëre fiebat, vocaturq; **Aëromantia** : fiebat per aëreas impressiones, in quibus apparebant **Dæmones**. Iungitur huic ea **Magia**, quæ speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in quibus apparerent hominum, siue parentum, siue aliorum formæ : item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia, quæ **Botonomantia** dicitur : fit sortibus, quæ **Cleoromantia** : fit amplora ventrosa, quæ solet puero inspicere, & vocatur **Gastromantia** : fit & alia, quæ punctis in terra aut charta, vocaturq; **Geomantia**, cui omne genus **Sortilegij** adiungitur. Fit **Geomantia** punctis in terræ puluere, aut arena, item & nunc in charta : puncta enim, **Geomantiæ** studiis, deducunt per figuras : quæ item reducuntur ad figuras cœlestes, ad stellarum septem rationes. Erant etiam apud **Romanos** sortes quædam, quæ dicebantur **Prænestinæ**, testis lignis afformatæ, sculptæq;. Porro **Piromantia** sequitur, quæ igneis impressionibus fieri solet : cui annectitur **Cæpnomantia**, cuius meminimus paulo superius : fiebant enim fumo, flamma, igne : ut cum in rectum tenderet, aut fluxuose, obliqueq; : ad quam **Magiam** alluisse uidetur **Stattius**, quando ait :

- › Vincatur pietas, pone eia altaria Virgo,
- › Quæramus Superos, facit illa, facitq; sagaci
- › Sanguineos flammæ apices, genitumq; per auras
- › Ignem, & clara tu mediæ fastigia lucis.

Est & **Nicromantia**, quæ præstigijs & superstitionibus fit, per quæ **Manes** & subterraneos **Dæmones**, per mortuorum cadauera, & **Vmbras**, ut apud **Lucanum** : Erecto venefica

fascinatrixq̃, quæ mortuum suscitasse dicitur, qui belli Pharsalici euentum Sexto Pompeio prædixit. Necromantia enim erigit cadauera : nam hanc fieri posse putant Magi, citra sanguinem humanum. Alia est quæ dicitur Sciomantia, quæ fit vmbriis. Sunt & alia genera Magiæ, ut Auguria, quibus futura captabant, ad volatum auium foeliciũ uel infoeliciũ. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum portendere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo Bubo erat : nam inauspiciatissimi augurij dicebatur, ut conijcere licet hoc carmine :

, Fœda'q̃ sic volucris, venturi nuncia luctus

, Ignauus Bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis est Venerea, item & Phœbea, præfagij foelicissimi : unde carmen id :

, Cygnus in auspicijs semper foelicissimus ales.

, Aspice his senos latantes in agmine Cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Biteromantia, quod fieret literis, earumq̃ numero : ut si ex eas foras, interrogasq̃ primum, qui tibi obuiarit, quo uocetur nomine : si nomen illius incipiat ab aliqua istarum literarum, a e i o v, uotis correspondebunt euentus. Fit & quædam alia Magia, quæ vmbilici notis agnoscitur, & uocatur Vmbilicomantia : hac em̃ cognoscunt Obstetrices, quot infantes puerpera sit habitura, & quot annis illi victuri sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physionomiam, quæ Aristoteles harum meminerit, & ex Neotericis authoribus Bartholomæus Cocles Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius : mentio fit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone : Suetonius affatim meminit. Hactenus de Magiæ generibus. Hæc sunt, quæ ab quibusdam Authoribus, ac monumentis vetustissimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerptissimus.

C. Plinii

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS

historiæ libri XXX. Cap: I. & II.

De origine Magicæ artis, quando, & a quibus cœperit,
& a quibus celebrata fuerit, Caput I.

Magicas uanitates, sæpius quidem antecedentis operis parte, ubicunq; causæ locuq; poscebant, coarguimus detegemusque etiamnum : in paucis tamen digna res est, de qua plurima dicantur, vel eo ipso, quod fraudulentissima artium plurimum, in toto terrarum Orbe, plurimisque seculis ualuit : Authoritatem ei maximam fuisse nemo miretur : quandoquidem sola Artium, tres alias imperiosissimas, humanæ mentis complexa, in vnam se redegit. Natam primum e Medicinâ, nemo dubitat, ac specie saluari irrepsisse, uelut altiore sanctioremque, q̃ Medicinam, blandissimis desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maxime etiamnum caligat humanum genus : Atque, ut hoc quoque suggererit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non auido futura, de sese sciendi, atque ea e cœlo verissime peti credente. Ita possessis hominum sensibus triplici vinculo, in tantum fastigij adoleuit, ut hodieque etiam in magna parte Gentium præualeat, & in Oriente, Regum Regibus imperet. Sine dubio illic orta in Perside a Zoroastre, ut inter Authores conuenit : Sed vnus hic fuerit, an postea & alius, non satis constat. Eudoxus, qui inter Sapientiæ sectas clarissimam utilissimamque eam intelligi uoluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorum, ante Platonis mortem, fuisse p̃didit. Sic & Aristoteles, Hermippus, q̃ de tota ea arte diligentissime scripsit, & vicies centū millia uersū a Zoroastre cōdita, indicibz q̃q; voluminū eiꝝ positis explanauit præceptoꝝ

praeceptorem, a quo institutum diceret, tradit Azonacem
ipsum uero v. millibus annorum ante Troianum bellum fu-
isse. Mirum hoc imprimis durasse memoriam artemq; tam
longo aëto, commentarijs non intercidentibus, præterea
nec claris, nec continuis successionebus custoditam. Quo-
tus enim quisq; auditu saltem cognitos habet, qui soli cog-
nominantur, Apuscorum & Zaratum Medos, Babyloniuq;
Marmaridum, & Arabem Hippocum: Afsirium uero Zar-
mocenidam, quorum nulla extant monumenta. Maxime ta-
men mirum est, in bello Troiano tantum de arte ea silentiū
fuisse Homero, tantumq; operis ex eadem in Vlisis erroris-
bus, adeo ut totum opus non aliunde constet. Siquidem
Prothea & Syrenum cantus apud eum non aliter intelligi
uolunt: Circe utique, & inferorum euocatione hoc solum
agi. Nec postea quisquam dixit: quonam modo venisset
Telmessum religiosissimam urbem, quando transisset ad
Thessalas vrbes, quarum cognomen diu obtinuit in nostro
orbe alienæ gentis. Troianis itaque temporibus, Chironis
medicinis contenta, & solo Marte fulminante. Miror equi-
dem Achillis populis famam eius intantū adhæsisse, ut Me-
nander quoque literarū subtilitati sine æmulo genit9, Thes-
salam cognominarit fabulam, complexam ambages foemi-
narum detrahentium Lunam. Orpheia putarem e propin-
quo primum intulisse, ad vicinas usq; superstitiones, ad Mes-
dicinæ profectum, si non expers sedes eius tota Thrace Ma-
gices fuisset. Primus extat (ut equidem inuenio) cōmen-
tatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarum bello, quod
is Græciæ intulit comitatus: ac velut semina artis porten-
tosæ sparsisse obiter infecto quacunq; commeauerat mun-
do. Diligentiores paulo ante hunc ponunt, Zoroastrem al-
lium Proconnesium. Quod certum est, hic maxime Osth-
anes ad rabiem, non auiditatem modo scientiæ eius, Græco-
rum populos egit. Quanquam animaduertam summā lite-
rarum claritatem gloriāq; ex ea scientia antiquit9 & pene
semper

semper petitam. Certe Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc discendam nauigauere, exilijs verius, q̃ peregrinationibus susceptis: hanc reuersi prædicauere: hanc in arcanis habuere. Democritus Apollonicem, Captidenem, & Dardanum e Phænice illustrauit, voluminibus Dardani in sepulchrum eius petitis, suis uero ex disciplina eorum æditis: quæ recepta ab alijs hominum, atq; transisse per memoriam, æque ac nihil in uita mirandum est. In tantum fides istis fasq; omne deest, adeo, ut ij qui cætera in uisro illo probant, hæc eius opera esse inficiuntur, sed frustra: Hunc enim maxime afflixisse, animis eam dulcedinem constat. Plenumq; miraculi & hoc, pariter vtrasq; artes effloruisse, Medicinam dico Magicenq; eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum Græciæ bellum, quod gestum est a CCC vrbis nostræ anno. Est & alia Magices factio, a Mose, & Iamne, & Iotape Iudæis pendens, sed multis millibus annorum post Zoroastrem, tanto recentior est Cypria. Non leuem & Alexandri Magni temporibus auctoritatem addidit professioni Secundus Osthanes, comitatu eius exornatus: planeq; quod nemo dubitet, Orbem terrarum peragrauit. Extant itaq; & apud Italas gentes, vestigia eius in duodecim tabulis nostris, alijsq; argumentis: quæ priori volumine exposui DCLVII. demum anno Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Coss. senatusconsultum factum est, Ne homo immolaretur: palamq; in tempus illud sacra prodigiosa celebrata. Gallias utique possedit, & quidem ad nostram memoriam: Namque Tyberij Cæsaris principatus, sustulit Druidas eorum & hoc genus Vatum, Medicorumq;. Sed quia ego hæc commemorem in arte, Oceanum quoq; transgressa, & ad naturæ inane peruecta: Britannia hodieq; eam attonite celebrat tantis ceremonijs, vt dedisse Persis uideri possit. Adeo ista toto mundo consensere, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satis æstimari potest, quantum

Romanis debeat, q̄ sustulere monstra, in quib⁹ hominē occidere religiosissimū erat : mandī uero etiā saluberrimum.

DE SPECIEBV⁹ MAGIAE, NERO- nisq; & Magorum detestatio.

Caput II.

VT narrauit Osthānes, species eius plures sunt. Namq; & ex aqua, & sphæris, & ex aëre, & stellis, & lucernis, ac peluib⁹, securib⁹q; & multis alijs modis diuina promittit : præterea umbrarū, inferiorumq; colloquia : Quæ omnia ætate nostra Princeps Nero, vana falsaq; comperit : q̄ppe non citharæ, tragicq; cantus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi vicij⁹. Primumq; imperare Dñs concupiuit, nec quicquam generosius voluit : Nemo unq; vlli artium validius fauit : ad hæc, non opes illi defuere : non vires : non discendi ingenitū, aliaq; , non patiente mundo. Immensum & indubitātū exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero : vtinamq; in-feros potius, & quoscunq; de suspicionib⁹ suis Deos confus-
lisset, q̄ lupanarib⁹ atq; prostitutis mandasset inquisitiones eas : Nulla profecto Sacra, barbari licet feriq; ritus, nō mitiora, q̄ cogitationes eius fuissent : Seuius sic nos repleuit umbris. Sunt quædam magis perfugia, ueluti lentiginē habentibus non obsequi numina, ut cerni non possint forte hoc in illo. Nihil membrīs defuit : nam dies eligere certos liberum erat : pecudes uero, quibus non nisi ater color esset facile : Nam hominem immolare, etiā gratissimum. Magus ad eum Tiridates venerat, Armeniacum de se triumphum afferens, & ideo prouincijs grauis, nauigare noluerat quoniam expuere in maria, alijsq; mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant : Magos secum adduxerat : magicis etiā canis eum iniciauerat. Non tamen cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit. Proinde ita persuasum sit intestabilem, irritā, inanem esse, habentem

tem tamen quasdam veritatis umbras, sed in his veneficas artes pollere, non magicas. Quærat aliquis, quæ sint mentiti veteres Magi, cum adolescentibus nobis, uisus Apion Grammaticæ artis, prodiderit Cinocephaliæ herbam, quæ in Aegypto uocaretur Osirites, diuinam, & contra omnia veneficia: sed si ea erueretur, statim eum qui eruiisset, mori. Sed quæ euocasse umbras, ad percontandum Homerum, quæ patria, quibusque parentibus genitus esset: non tamen ausus profiteri, quid sibi respondisse diceret.

DE FASCINATIONIBVS DISPVTA- tio elegans, erudita, & lectu dignissima.

Sed quoniam de Fascinatione sermonem fecimus supra, de his est differendum, qui effascinatorum habent oculum, quod & apud Theocritum & Virgilium Poetas, apud etiam Historicos, Philosophos, Oratores, non nihil inuenitur memorie proditum. Virgilius Maro perpulchre cecinit:
Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.
In Aphrica familias quasdam effascinantium, Isigonus & Nimphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata: arecant arbores: emoriantur infantes. Esse generis eiusdem in Triballis & Illirijs, adijcit Isigonus, qui visu quoque effascinentur interimantque, quos diutius intueantur iratis præcipue oculis: quod eorum malum facilius sentire puberes: Notabilius esse, quo pupillas binas in oculis singulis habeant. Huius generis & foeminas in Scythia, quæ uocentur Bithiæ, prodit Appollonides. Philarchus in Ponto Thibiorum genus, multosque alios eiusdem naturæ, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem: eosdem præterea non posse mergi, ne veste quidem degrauiatos. Haud dissimile his genus Pharnacum in Aethiopia, prodit Damon, quorum sudor tabem contractis corporibus adferat.

F. ñ Foeminas

Fœminas quidem omnes ubique uisu nocere, quæ duplices pupillas habent. Cicero quoq; apud nos est author. Solinus meminit quasdam in terra Aphrica familias hominum, voce atq; lingua effascinare: quæ si impensius forte laudauerint, pulchras arbores; segetes lætiores; infantes amœniores; egregios equos; pecudes pastu atq; cultu opimas, emoriantur repente. Quapropter male audiunt apud doctos, qd Fascinum rideant, & aniles existimant esse nugas: cum & rerum euenta, prorsus famæ suffragentur: non protinus historijs fidem derogare consentaneum est: si uel aucupium causæ, quo potiri nequeamus, nos fugiat. Siquidem innu-mera fere, sunt omnibus conspicua, quorum ratio non possit iniri. Quare qui scrupulosius in peruestigandis singulorum rationib9 uersantur, ex omnibus naturę miracula sum- mouent. Etenim ubi nos causæ ratio deficit, hinc dubitan- di manat exordium, hoc est philosophandi. Idcirco Philo- sophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigiosis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effascina- tionem pertinet, quonam pacto fieri soleat, id ratione: quod uero plerunq; fiat, hoc historia petendum est. Per multa id genus posteritatis memoriæ tradita sunt. Plutarchus est au- thor, homines quosdam suo conspectu, pusionibus negotiũ exhibere, qd uidelicet eorũ habitus, humoris imbecillitatisq; causa, in peiorem degeneret conditionem. Qui uero solido concretioriq; constant corpore, uiciũ hoc non sentiunt: quanquam incolentes Pontum, Palethebeorum familias res- ferat Philarchus, non infantibus modo, sed & adultis quoq; perniciosas esse: quippe cum spiritum earũ, uocem, & con- spectum admittentes, intabescere & corripĩ morbo cogno- scantur: argumento, qd hanc labem sentiant & hospites, & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc emptitia mancipia statim abducentes. Neque forsitan minus fuerit mirabile: nam contractus & miscella perquam euident, iam uicij continent rudimentũ. Et quemadmodum cum aquila-
larum

larum peninis mīstę reliquarum alitum pennę, absumuntur, neq; eam labem sentiunt cum alijs teneris ac mollibus etiam putrescentibus: sic nihil intererit hominis, cuiusdam salubrē esse tactum, alterius uero noxium & molestum haberi, qui nimirum uisos iniuriā laceſſat: sic aucupiū causę, quod difficulter assequimur, fidem uix habebit: atqui iam is uestigium & semitam inuenit causę, qui ad corporū effluuia perrexerit: quando uox, odor, & emanās spiratio, quidam sunt animalium halitus, & partes sensuum mouentes, cum ab ijs occurrentibus afficiuntur: longe magis simile ueri fuerit, ab animantium corporibus, ut quę calore potiātur, quandam auram expirari, præsertim cum motum perinde quasi pulsum aliquem & conturbationē spiritus excitet. A quo corpus perpetim agitatum, effluuia quædam eructat, multo maxime oculis espiui perspicuum est: siquidem uisus, crebro motui obnoxius, cum spiritu ipsum eiāculante, quandam uim igneam & mirabilem diffundit, ita, ut hoc authore permulta & agat & patiatur homo: voluptatibus enim capitur, ac rebus ut sis illectus. Amoris qui q̄ maxima & uolentissima animi noscitur affectio, uisus fundamenta iacit, sic ut amandi facultas hinc profluat & effundatur, uelut ad eos proueniens, quos perpulchros & elegantes prospexerit. Ideo q̄ maxime demirari quisquam eos posset, ut mea fert opinio, qui & visu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qui forma & pulchritudine præcellunt, quodque procidit oculis & manat, siue lumen siue profluxio quædam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori uoluptate, Glikipikron, quasi dixeris Dulcamarum appellant. Neq; tangentibus aut audientibus uisu uenit adeo animos vulnerari, uel desideria refricari ueluti inspicientibus, & ijs qui inspiciuntur: etenim talis intestinus ardor distributioq; a visu proficiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtam, ad quam yndecunq; uel ē lon-

F iij ginquo

ginkuo uisam, protinus transilit ignis, quem statim illa concipit : tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrum suum, quamuis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atqui, remediū tegij morbi, memoria repetendum est. Galgulus uocatur a uis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt : Talem uidet ales sortita naturam, ut alliciat ad se viciū atq; rapiat, ipsumq; oculis effusum, tanq; effluuiū adsciscat. Galgulus uero, quem puto græce vocari Charadriion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat, sed oculos concludens, genasq; cōmittens auersatur : non inuidens, ut nonnulli credunt, hominū saluti, sed perinde quasi ictum accipiens uulneretur. Ceteræ ut reliquos taceam morbos : lippitudinem cōcipiunt, q cum tentatis ea versentur : tam pernīcem vim possidet oculus, ut in alterū ei aculeū vibretq; vicij rudimentum. Sed cū ex noxis, qbus corpora nostra patent, qdam ab animo pdeunt, ut fascinus, quonam pacto viciū ad spectatos per visum deleget, iā est differendum. Nemo potest inficiari, quin animi affectus, suū corpus male habeat. Non vides, ut rei venereæ cogitatio, genitales ptes titillet atq; furigat. Nonne canū furores ijs certaminib9, quæ cū feris ineunt, uisus aciem pstringunt, imo frequenter penit9 excœcant? Nunquid auaricia, mœror, æmulatio colores immutāt & habitū digerunt? Nec his minus inuidia, quā induerit animus, improbitate corpus explet; quā Pictores dum pulchre atq; insigniter exprimere conantur, faciem Inuidiæ deliniant : Itaq; quoties inuidia flagrantes, ita truces fixerint oculos, ut vicini & propter astantes animi maleficiū alliciant, perinde quasi iacula veneno delibuta pruent. Nec em̃ id uelut absurdum abhorret a ratione : Namq; videm9 casum morsus incandescentiū ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coalescere tradunt, quoties propi9 amantes applicuerint. Et ut summatim loquar, affectiones animi, vires corporis firman, atq; vegetiores reddunt. Quapropter

propter familias hominum, quæ Fascinū amoliri traduntur, aduersus inuidiam pollere, & esse remedio putant, visu scilicet præstigijs abstracto, quo suam aciem innocentis affectus adigat : sed ratio uidetur illegitima moneta percuti, quādo si pro veris statuamus, quæ cōplures de Fascinatoribꝯ pdiderunt, id ignorandum pfecto non est, qꝯ vernas, amicos, familiaresqꝯ, nonnunqꝯ patres effascinantem habere oculum, arbitrentur; sic ut ijs vxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec sinant diutissime talibus cerni, quibus omnis facefsit inuidiæ suspicio, nec eius vlla subesse labes creditur. Quis herum erga famulos, & parentem in filios liuoris insimulabit? Sed quid de ijs dicendum, qui, ut tradunt, seipssi fascinarunt : Nam id posteritatis memoriæ Poëtis mandatum est : cum Eutelidas miser vir, in ambizioso flumine se conspexisset, ipsi sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac cōfestim ineuitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi visus, cum sui amore deperiret, in ægritudinē lapsus, pristinē corporis habitum cum venustate perdidit. Sed audenter est adfirmans, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare : qui, quando naturæ robur asciuerint, quauis occasione conciti, identidem inuitos etiam in peculiare & assuetas trahunt affectiones. Si timidos obseruaueris, inuenies quæ sunt eis salutaria reformidare : iracundos amicissimis fore difficiles : lasciuos & amatores etiam moribundos, a pudicissimis sibi temperare, non posse corporibus. Siquidem consuetudo vehementer ad hoc pollet, vt propriam exigit affectionem. Sic enim in errorem prolabi necessum, qui supra modum offensis pateat, & occurrentium iniurijs sit obnoxius. Nec miratu dignum eos, qui pertinacem inuidentiæ notam, aut fascinatorem in se crearunt habitum, ad id quod suum est, pro affectionis natura

natura moueri : motos sic, q̄ apti sunt, non quod uolunt, p̄-
stare. Vt enim orbis circulari vertigine rotatur, & cilindru
suo more, secundum figuræ discrimen, uoluntari cogitur : sic
inuidiosum affectio, inuidenter ad omnia mouet. Cæterum
eis magis afficere par est, quæ propria sunt, & quorum desin-
derio tenentur. Sic optimus ille Eutelidas, & quotq̄t effas-
cinasse se non ab re traduntur, illud mihi perpeti videntur.
Bonus habitus qui residet in summo, vt Hipocrates est au-
thor, tutus non est: corpora ad summum vigorem progres-
sa, non persistunt, sed velut æqua lance librata, in contrariū
ruunt : haud difficile summa quæque deturbantur. Itaque
quando sibi vberius incrementū vendicarunt, ac melius ha-
bentes q̄ sperarent sese, conspexerint : sic vt cum se miran-
tur, & corpus explorant, iam mutationi locus est, & habitū
in deteriore noxam grassante se possunt effascinare. Quod
fieri potius solet defluxionibus aquarum, equore, vel specu-
lo resilientibus, sicut in ipso videntes respirent, & reciproco
iaculatu in suos retorqueantur authores, peculiarisq̄ vene-
ficij tandem luant poenas : & eisdem, quibus cæteros, se fas-
cinis labefactent. Sic infantes plerunq̄ se proprio viciant
fascinati, causam tamen huius falso contuentibus eos ascri-
bunt. Vt enim spectrorum, quæ inuidentes eiaculant, nul-
la potest iniri ratio, quanq̄ neq̄ sensu prorsus, neq̄ impetu
vacent, sed maleficij & effascinationis labe iactantium, res
farciantur ea, quod diutius ijs quos fascinare volunt, insides-
runt imbuta veneno, corpus & mentem conturbant, & sua
vicians sorde : ita putandum est hominem opinione fasci-
nari quodam modo, quod in sermone diuinitus factum, aut
mirabili quodam effectū accidisse prædicat. Hec ad autho-
rem Plutarchum, ne sua laude defraudemus, referuntur, quæ
ex Simposiacorum quinto, quod ad rem facerent, vertimus,
quo possemus indoctos græce, pleniore beneficio demereri.
Quapropter & remedia, quæ contra eiusmodi maleficia p̄-
duntur, subdidimus fascinationibus, adoratione peculiari :
occurres

occurrerebat antiquitas, quibus & frontis corium resistere credidit; Et eadem fascinationes reperiiebatur sinistra dextraque claudicantis occurrere. Palmarum lignum, in pomo osseum, dente limatum, contra fascinationes poliebat. Satyrion, quae Orchis cognominatur, & foemina creditur esse, distinguitur internodijs, & ramosiore frutice, radice Fascinis utili. Rutam, Fascinationis amuletum, tradit Aristoteles. Alissum in domo suspensum, refert Dioscorides, salutare amuletum, contra fascinationes hominum, quadrupedumque generi.

DE INCANTATIONE ET ADIVRATIONE, collique suspensione, Epistola incerti Authoris.

Quasisti Fili charissime de Incantatione, adiuratione, & colli suspensione, si quid possent prodesse, & an inuenire in libris Graecorum hoc, qualiter in Indorum libris est inuenire. Cui questionis compendiose in hac Epistola conor respondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc videntur esse concordati, corporis complexionem, animae sequi virtutem: Quae si sit aequaliter temperata, actio quoque corporis aequae erit perfecta. Vnde, quia virtutes animae in pueris, senibus, & mulieribus, imperfectae plurimum esse videntur, complexio quoque corporis eorum imperfecta esse comprobatur: & haec imperfectio similiter habitatoribus intemperatae regionis contingit, utpote caliditatis Aethyopiae, & frigiditatis Scythiae. Cui, inquam, mens humana rem aliquam, licet naturaliter non iuuantem, si prodesse certificat ex sola mentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem sibi prodesse confidat, qualiscunque sit, eum tamen adiuvatur: Si enim, ut diximus, complexio corporis virtutem sequatur animae, necesse est taliter rem se habere: quod certificatur ex timore, tristitia, laetitia, stupore, quibus non solum

G corpus

corpus in colore mutatur, sed etiā in alijs rebus, utpote, ventris solutione, siue constipatione, uel nimia defectione. Ego autem uidi ista sanitatis diuturnarum passionum fuisse causas, maxime illarum quæ corruptrices sunt mentium. In sanis autem fuere infirmitatis causæ hæc eadem. Vnde Socrates : Incantationis verba sunt. decipientia rationabiles animas, aut secundum interpretationem, aut secundum timoris incursionem, aut secundum desperationē. Indi autem Medicinam confidunt incantatione, sine adiuratione iuuare : Græci uero antiqui Medici dicunt hæc, animam erroneam in perfectionem sui reuocare : qua reuocata, necesse est corpus reuocetur ab ipsa, cum complexionem corporis virtutē animæ constet sequi. Vnde Galenus super libros Hippocratis de humoribus : Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones animæ : ut animæ actio mutata, mutet eosdem : non errabit, quod certificatur : Quia cui cholericæ complexio dominatur, fit inde iracundus, & econerso : inde sæpe irascentibus & cholera augmentatur. Necesse est ergo complexione animæ, corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Galenus : Intellectus & scientia in anima ex complexione augmentatur cholericæ : Continentia & studiositas, ex melancholica : Deambulatio uero & delectatio, ex complexione sanguinea. Phlegma nihil adeo iuuat virtutem animæ, nisi in prima gustatorum mutatione. Constat ergo quia si Medicus animæ complexionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratione, siue colli suspensione corporis quoque complexionem adiutam esse. Si autem his conueniens adiungitur Medicina, uelocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quibus coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus : sunt homines læti naturaliter, & deliciosi qui cum infirmentur sanos eos subito futuros confirmat Medicus, & Dietam eorum cum exercitijs ad memos

ad memoriam reuocat, quorum spes sanitatis eorum est causa. Sunt & alij contrarij, natura tristes: & unde tristentur, & angustientur eorum animi, semper cogitantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & lätificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere lätificandi modum, ne magnitudine promissionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostræ terræ nobilissimum virum, iurasse, se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: Quem adiuui, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingenijs, sed nunquam tamen potui reuocare: propter quod certificare & confirmare incepti, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatræ, quem fecerat de Fœminarum informanda speciositate: legensque locum, ubi dixit, ligatum taliter, sed coruinum accipiat mixtum cum Sesameleon, quo vngens totum corpus, adiuuatur. Ipse autem hoc audiens, confusus est libri uerbis, sicque fecit: citoque quum euasit, augmentata est concupiscentia coeundi.

Ego quoque in multis Antiquorum libris legi, suspensa collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura: Quod non denego posse fieri, propter confortationem mentis, ut dixi: De quibus, cum multa sint, pauca tibi tangere disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspendens collo Smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu Epilepsiæ: Vnde sæpe mandamus Nobilibus, ut collis filiorum suorum suspendant, ne hanc infirmitatem incidunt. Item Aristoteles, quodlibet genus Hyacinthorum, suspendens collo, siue habens in digito: si intret Regionem pestiferam, non leditur, sed potius mentibus hominum honoratur, & a Maioribus eius petitiones complentur.

G h Item,

Item Sardium, uiginti hordei granorum pondus portans in collo, seu in digito, non uidebit terribilia siue timorosa in somno. Item Corneolus collo portatus seu digito, mitigat iram & contentionem, cuius aut color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet membri stringit, maxime in foeminis. Item Onix suspensus collo, uel digito portatus, augmentat in somno terribilia & tristitia, & inter homines contumeliosa: In pueri collo suspensus, saluam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in ventribus Ilia dolentium, uel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant: Aliquando etiam in collis suspendunt, & cum fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ a lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabant & fortius: Quod filum si non inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus, in vas argentum posuit, cuius quantitas sicut fabæ fuit & in coxis suspendit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de simplici medicina. In libro autem eius de Medicorum medicina ait: Quia si serpentis viperæ, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluit a suffocatione sui, & multum ualet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex carne rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspensi, defendunt suspendentem a morsibus canis rabiosi. Idem, in pullis hirundineis paruís, in augmento Lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint ventre fissi, duos lapides inuenies, vnus vnus coloris, & alterum diuersi & compositi: Quos si ligaueris in corio vituli, anteq; terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, Epilepticis ualent, & aliquando persanant. Idem: Species est telæ aranæ, id est, spissæ tectæ, & candidæ: quam si armo suspenderis, a quartanis defendit. Quidam Medici suspendunt collis, radices herbæ Acetosæ, propter Scrophulas, & ualent. Alij suspendunt radices Arnoglossæ, propter easdem, & dissoluunt. Item, Hioscyamum, lacte caballino solutum uel temperatum, & corio ceruino impositum

impositum, suspensum collo mulieris, concipere nō permit-
tit, dum collo inerit. Quidam dicunt, mulierem ranam acci-
pientem, & os eius aperientem, terq; ibi spuētem, non con-
cipere vno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radicis famsuci,
ligant in horto, & irrigant cū vrina ruffi tauri uespere, ma-
ne autem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in ar-
mo, libidinem augmentat. Galenus: Lapis Corallius mul-
tum ualet ad passionem stomachi, si super stomachum fue-
rit suspens⁹, uel in collo patientis. Dioscorides: Semen cro-
ci agrestis, ad Scorpionum morsus ualet, in manu tritum,
uel collo suspensum: Simile facit radix lauri: Idem etiam
Ireos agit. Alij dicunt, q̄ radices Asparagi sicci, super den-
tes ligatæ, trahunt sine dolore. Item, pedes leporis dextro ar-
mo ligati, non permittunt canes latrare: Similiter iecur ca-
nis facit, nisi eius generis sit, cuius iecur fuerit. Indi dicunt:
stercus Elephantinum cum melle mixtum, & in vulua muli-
eris positum, nunquam permittit concipere: testatur hoc
quia arbori suspensum, fructificare non permittit. Aui: di-
xit: stercus Elephantinum, cum lacte caballino mixtum, &
corio ceruino ligatum, & vmbilico mulieris suspensum, con-
cipere non permittit. Quidam Medici dicunt: pedem testu-
dinis dextrum, Podagrīci dextro iuuare, sinistro sinistrū si-
militer: Idem & in manibus. Item, radix Peoniæ collo pu-
eri suspensa, ualet Epilepticis: Similiter facit Pirethrum:
Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos autem hæc ex libe-
ris antiquorū excerptimus, ut mens tua Incantationi, Adiu-
rationi, in collo suspensis, non refragetur amplius. Quæ
omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, & librum pro-
tendimus, atq; voluntatem nostram exhibuimus: hæc autē
non tentauī, sed nec etiam neganda sunt mihi: Quia si non
viderimus Magnetem, ferrum trahentem, non certificamus
neq; credimus: Similiter plumbum, rumpit Adamantem,
quod ferrum non facit. Item, lapis qui uocatur Stale ara-
bice, Nitrum uero latine, foco non incenditur. Piscis autem

quidam, manu capientis sensum aufert. Quæ omnia, si non a nobis videantur, non creduntur, sed tentata certificantur. Itidem se habent dicta Antiquorum: quorum enim actio ex proprietate est, non rationibus, unde sic comprehendere non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur quæ sensibus subministrant. Aliquando ergo quædam substantiæ habent proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter sui subtilitatem, & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam. Vale.

IOANNIS TRITEMII ABBATIS SPANHEIMENSIS, viri doctissimi, occultiorisq; Philosophiæ, atq; Magicarum artium Indagatoris solertissimi, in libros suos de Steganographia, Epistola siue Præfatio apologetica.

ANtiquos Philosophos & Sapientes artis ac naturæ, si quæ reperissent secreta, ne ad noticiam prauorum hominum deuenissent, varijs occultasse modis atque figuris, multorum opinio est. Moysen quoq; Israëliticæ gentis famosissimum Ducem, in descriptione creationis cœli & terræ, ineffabilia mysteriorum secreta, verbis operuisse simplicibus, doctiores quique Iudæorum confirmant. Diuus etiam & inter nostros eruditissimus Hieronymus, pene tot in Apocalypsi mysteria latere dicit, quot verba. Græcorum Sapientes præterea, non parua apud suos reputationis & gloriæ qui fabulis conscribendis operam nauantes, aliud imperitis, atq; aliud eruditis hominibus, vnius narrationis serie, prudenti adinventione tradiderunt. Hos ego Sapientiæ studiosissimos amatores, etsi propter ingenij tarditatem perfecte imitari non possum: admirari tamen, & qua possum sedulitate legere & venerari, pulchrum & gloriosum iudico.

Quatenus

Quatenus cum illos magna præ cæteris hominibus, proprio studio adinuenisse considero, meipsum, quandam violentiam mihi inferens, ad aliquam, uel inter nouissimos imitationem eorum impellam. Nec me prorsus, ut reor, fefellit opinio: quippe qui & multa, quæ ante nesciueram, per continuum legendi studium didici, & cogitationibus meis aditum ad inuestigandum secretiora, referaui. Nam si & non sum tantæ uel eruditionis, uel industriæ, ut me veterum Sapientum, illum occultandi mysteria modum apprehendisse, audeam profiteri: modos tamen quosdam non penitus contemnendos, ut mihi videtur, occulte, & prorsus sine suspitione aliqua, scribendi & occultandi, quodcunque uolueris, excogitaui: quos ad instantiam serenissimi Principis, domini Philippi Comitis, Palatini Rheni, Ducisque Bavarie, ac Romani Imperij Principis Electoris, Philosophorum sapientissimi Mecænatiss, quo nullus dignior mihi uisus est, cui hoc magnum secretum reueletur, literis commendauit, & in subiectum volumen, non sine ingenti labore reduxi, ne hoc magnum secretum, in aures vulgarium imperitorum, aut prauorum hominum perueniat. Te Lector, quicumque futurus es, rogo memineris, quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per malos & lubricos possent: si ad multorum notitiam deueniret: adulteria: fornicationes: con spirationes: traditiones: homicidia: latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & honestus homo voluntatis suæ secretum alteri hanc artem scienti, quotiescunque uoluerit pro utilitate priuata uel communi, secure & absque aliqua suspitione cuiuscunque notificare potest & exprimere: & peruersus quisque, lubricus, & maliciosus, uoluptatis suæ personæ, consentanea quantumlibet, turpiter impedimento penitus omni semoto, malum desiderium suum, sine aliqua suspitione poterit intimare. Nec tuta inter coniugatos fides manere iam deinceps posset: dum foemina, quamuis latini sermonis hætenus inscicia, per sancta & pudica
verba

verba cuiuslibet lingue seu ideomatis effecta doctissima, ma-
lam & impudicā amatoris sui seu voluntatē, uiro licet perfec-
rente ac collaudante literas, latissime intelligere, suumq; de-
siderium eodem modo securissime q̃ uoluerit, late illi reman-
dare, diserta satis oratione possit. Enimvero, licet hæc scien-
tia puerilis uideri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata
totus Reipublicæ ordo turbaretur: fides periret publica: li-
teræ, instrumenta scripturæ: omnes ipsi deniq; hominū ser-
mones, in perpetuam suspicionem uerterentur. Nemo iam
literis quantumcunq; bonis, honestis & sanctis amplius cre-
deret: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniā, quantumli-
bet sancta & pudica verba fuerint, semper tamē dolus, fraus
& mala deceptio subesse putare, fierentq; homines ad om-
nia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniā ad
literas quaslibet suspiciosi. Nec fieri quispiam tam doctus &
expertus in hac ipsa scientia vnq̃ poterit, ut non relinquantur
infiniti modi, secrete & occultissime scribendi ad omnia
sufficientes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim hæc
scientia chaos infinitæ magnitudinis, quod nemo compre-
hendere potest: Quia quantumlibet doctus in hac arte
fueris, minus tamen est quod intelligis: quoniā illud
quod nescis: Nam huius Scientiæ proprietas est,
Magistro discipulum semper, modo sit indu-
strius, & uelit reddere sine comparatio-
ne doctiorem.

Vvirczburgi per Ioannem Mylium.
Cum Priuilegio Casareæ Maiestatis.

